

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

Міжнародні економічні відносини
29 «Міжнародні відносини»
292 «Міжнародні економічні відносини»

Форма навчання: _____ очна (денна) _____

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему **«Ефективність співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі»**

здобувача _____ Давіденка Тимура Романовича _____

Науковий керівник: к.е.н., доцент Лещенко К.А.

(підпис)

**Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації
здобувачів вищої освіти (ЕК)**

Завідувач кафедри: д.е.н., доцент Федірко О.А.

(підпис)

Київ 2024

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

Факультет міжнародної економіки і менеджменту

Кафедра європейської економіки і бізнесу

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ**

Міжнародні економічні відносини
29 «Міжнародні відносини»
292 «Міжнародні економічні відносини»

ПОГОДЖЕНО

ЗАТВЕРДЖУЮ

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

Завідувач кафедри

_____ С.І. Ткаленко

_____ О.А. Федірко

«____» _____ 20__ р.

«____» _____ 20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Давіденку Тимурі Романовичу

_____ очної (денної) _____ форми навчання

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему «Ефективність співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі»

Тему затверджено наказом ректора Університету від «28» _____ 12 _____ 2023 р. № 2320-ст. _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах При розробці основних положень роботи, теоретичну основу дослідження склали фундаментальні праці українських та зарубіжних вчених, а також міжнародні звіти.

План кваліфікаційної бакалаврської роботи	
Розділ 1	Теоретико-методологічні засади розвитку світової організації торгівлі
	торгівлі (СОТ)
Розділ 2	Аналіз сучасного стану співробітництва України з СОТ
Розділ 3	Вектори вдосконалення ефективності співробітництва України з СОТ

Об'єкт дослідження:	Ефективність співробітництва України із Світовою організацією торгівлі.
Предмет дослідження:	Ефективність співробітництва України з СОТ в контексті війни та її впливу на економічний розвиток України.
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Детальний аналіз ефективності взаємодії України з Світовою організацією торгівлі (СОТ) в контексті геополітичних та економічних викликів, зокрема російсько-української війни.

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Визначити сутність та функції СОТ, обґрунтувати роль та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин та зазначити принципи та методи регулювання торгівлі
У розділі 2	Проаналізувати ключові етапи розвитку відносин Україна – СОТ, надати оцінку економічних ефектів та охарактеризувати виклики та можливості співробітництва з СОТ в умовах воєнного стану
У розділі 3	Виокремити пріоритетні напрямки відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ та визначити інструменти, їх механізми забезпечення.

**Завдання підготував
науковий керівник**

Лешенко К.А.

« ____ » _____ р.

**Завдання одержав
Здобувач**

Давіденко Т. Р.

« ____ » _____ р.

Реферат

Кваліфікаційна бакалаврська робота містить 60 сторінок, 3 таблиць, 12 рисунків, список використаних джерел з 37, найменувань, 4 додатки.

Ефективність співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі

Відповідно до поставленої мети були визначені такі *завдання*: сутність та функції СОТ, роль та значення в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин, принципи та методи регулювання торгівлі, ключові етапи розвитку відносин Україна – СОТ та оцінка економічних ефектів від членства України в СОТ.

Об'єктом дослідження є ефективність співробітництва України із Світовою організацією торгівлі.

Предметом дослідження: ефективність співробітництва України з СОТ в контексті війни та її впливу на економічний розвиток України.

Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи – детальний аналіз ефективності взаємодії України з Світовою організацією торгівлі (СОТ) в контексті геополітичних та економічних викликів, зокрема російсько-української війни.

Практичне значення отриманих результатів. Оцінка ефективності співробітництва України з СОТ. Дослідження може допомогти визначити, наскільки успішно Україна використовує можливості, які надає членство в СОТ. Це може включати аналіз таких показників, як обсяги торгівлі, інвестицій, прямих іноземних інвестицій та рівень економічного зростання. Очікується, що дипломна робота на цю тему буде мати значний практичний вплив на співробітництво України з СОТ. Результати дослідження можуть бути використані для розробки політики, спрямованої на покращення використання Україною можливостей членства в СОТ, а також для підвищення обізнаності про важливість цієї організації для української економіки.

Рік виконання кваліфікаційної бакалаврської роботи 2024 рік

Рік захисту роботи 2024 рік

Ключові слова: Світова організація торгівлі (СОТ), міжнародна торгівля, Генеральна угода з торгівлі і тарифів (ГАТТ), розвиток відносин України та СОТ, воєнний стан, переговори.

В І Д Г У К
про кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача факультету
міжнародної економіки і менеджменту освітньо-професійної програми
«Міжнародні економічні відносини»

Давіденка Тимура Романовича
на тему
«Ефективність співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі»

Актуальність теми. Одним з ключових гравців у глобальній економіці є Україна. У цьому контексті співробітництво України з СОТ набуває особливого значення. СОТ є однією з найвпливовіших міжнародних організацій, спрямованих на регулювання міжнародної торгівлі та сприяння створенню сприятливого торговельного середовища для всіх своїх учасників. Україна, ставши членом СОТ у 2008 році, отримала можливість активно взаємодіяти з іншими учасниками світової торгівлі та забезпечувати захист своїх торговельних інтересів в рамках міжнародного співтовариства. Враховуючи викладене, можна сказати, що обрана тема є актуальною.

Позитивні риси кваліфікаційної бакалаврської роботи та наявність самостійних розробок автора. Робота логічно структурована, в ній автор розглянув теоретичні аспекти ефективності співробітництва України зі Світовою організацією торгівлі (СОТ) у контексті російсько-української війни та її впливу на економічний розвиток країни. вплив воєнного стану на торговельні відносини, ретроспективний аналіз вступу України до СОТ, а також стратегічні напрями державного регулювання торговельної діяльності в Україні. Автор запропонував інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ.

Цінність теоретичних висновків та практичних рекомендацій. Теоретичні висновки та практичні рекомендації автора, викладені в дипломній роботі, будуть корисними для підприємств та інших зацікавлених сторін, а також держустановам: МЗС України, міністерство економіки України, Кабмін України. Їх можна використовувати для розробки стратегій розвитку торгівлі, інвестицій та економічного зростання в умовах членства України в СОТ.

Наявність недоліків. Суттєвих недоліків не виявлено. Результат перевірки на плагіат складає 17,4 %.

Загальна оцінка кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК. Робота відповідає вимогам, допускається до захисту. **Оцінка від керівника – 48 балів.**

Науковий керівник

доц., к.е.н. К.А. Лещенко

05.06.2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ (СОТ).....	6
1.1 Сутність та функції СОТ.....	6
1.2 Роль та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.....	13
1.3 Принципи та методи регулювання торгівлі в межах правил СОТ.....	21
РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СОТ.....	28
2.1 Ключові етапи розвитку відносин Україна – СОТ.....	28
2.2 Оцінка економічних ефектів від членства України в СОТ.....	32
2.3 Виклики та можливості співробітництва з СОТ в умовах воєнного стану.....	42
РОЗДІЛ 3 ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СОТ.....	50
3.1 Пріоритетні напрямки відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ.....	50
3.2 Інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ.....	56
ВИСНОВКИ.....	60
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	63
ДОДАТКИ.....	67

ВСТУП

Актуальність дослідження у контексті повномасштабної війни РФ проти України надає йому особливого значення і важливості. Україна знаходиться в складній геополітичній ситуації, де агресивні дії Росії створюють серйозні виклики для національної безпеки, стабільності та економічного розвитку. У такому контексті, співробітництво з міжнародними організаціями, такими як СОТ, стає важливим інструментом для зміцнення економічної стійкості та здатності країни протистояти зовнішнім викликам.

СОТ є однією з найвпливовіших міжнародних організацій, спрямованих на регулювання міжнародної торгівлі та сприяння створенню сприятливого торговельного середовища для всіх своїх учасників. Вона базується на принципах відкритості, недискримінації та прозорості в торгових відносинах між країнами-учасницями.

Україна, ставши членом СОТ у 2008 році, отримала можливість активно взаємодіяти з іншими учасниками світової торгівлі та забезпечувати захист своїх торговельних інтересів в рамках міжнародного співтовариства. Однак, ефективність цього співробітництва є предметом дослідження та обговорення в українській науковій спільноті та серед експертів з міжнародних відносин.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останні дослідження та публікації, що присвячені проблемі ефективності співробітництва України з Світовою організацією торгівлі (СОТ) у контексті російсько-української війни та її впливу на економічний розвиток країни, викликають значний інтерес в науковому середовищі. Робота ґрунтується на аналізі напрацювань сучасних та попередніх вчених і дослідників, серед них: Д. О. Бойко, С. Г. Осика, Л. В. Мельнічук, О. М. Іваницька, Т. В. Обіход, J. Karlas, John H. Jackson тощо. Невирішеними науковими проблемами є вплив війни на торговельні відносини та реакцію СОТ.

Науковий внесок цих авторів полягає у всебічному аналізі різноманітних аспектів співробітництва України з Світовою організацією торгівлі (СОТ) в контексті війни та її впливу на економічний розвиток країни. Вони досліджували роль та механізми функціонування СОТ, вплив воєнного стану на торгівельні відносини, ретроспективний аналіз вступу України до СОТ, галузевий вплив членства в СОТ, а також стратегічні напрями державного регулювання торгівельної діяльності в Україні. Їх дослідження включали аналіз юридичних, економічних та політичних аспектів цього питання, надаючи цінний внесок у розуміння проблематики та розробці рекомендацій для політичних та економічних рішень.

Метою дослідження є детальний аналіз ефективності взаємодії України з Світовою організацією торгівлі (СОТ) в контексті геополітичних та економічних викликів, зокрема російсько-української війни.

Для виконання сформульованої мети дослідження, нами були поставлені наступні *завдання*:

1. Визначити сутність та функції СОТ.
2. Обґрунтувати роль та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин.
3. Зазначити принципи та методи регулювання торгівлі в межах правил СОТ.
4. Проаналізувати ключові етапи розвитку відносин Україна – СОТ.
5. Надати оцінку економічних ефектів від членства України в СОТ.
6. Охарактеризувати виклики та можливості співробітництва з СОТ в умовах воєнного стану.
7. Виокремити пріоритетні напрямки відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ.
8. Визначити інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ.

Об'єктом дослідження є співробітництво України з СОТ.

Предметом дослідження є ефективність співробітництва України з СОТ в контексті війни та її впливу на економічний розвиток України.

Методи дослідження в роботі використані такі:

- Пошуковий по наявній методичній та науковій літературі із аналізом знайденого матеріалу.
- Аналіз документації та результатів діяльності дослідників з проблеми проведеного дослідження.
- Історичний метод: використаний для вивчення ключових етапів розвитку відносин України з СОТ.
- Емпіричні методи: для оцінки економічних ефектів від членства України в СОТ був проведений аналіз статистичних даних.
- Дедукція: використаний для формулювання загальних принципів та правил функціонування СОТ.
- Індукція: використовується для формулювання загальних висновків та виявлення закономірностей на основі конкретних спостережень та аналізу торговельних відносин України з СОТ.
- Метод конкретизації – використаний для формулювання рекомендацій щодо покращення торговельних відносин з урахуванням конкретних економічних, політичних та соціальних умов України.

Інформаційна база дослідження. Робота ґрунтується на аналізі законодавства України, науково-методичної літератури, методичних посібників, наукових статей, періодичних видань, фінансових звітів (статистичні дані про зовнішню торгівлю України, звіти СОТ)

Структура роботи. Робота складається з 60 листів друкованого тексту, 12 рисунків, 3 таблиць та 4 додатків і налічує 37 джерел використаної літератури.

РОЗДІЛ 1.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОЗВИТКУ СВІТОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ ТОРГІВЛІ (COT)

1.1 Сутність та функції COT

У контексті швидкого науково-технічного прогресу сучасні держави не можуть існувати відокремлено, а потребують активної взаємодії. Ця взаємодія охоплює як економічні, так і політичні аспекти. Міжнародні організації відіграють ключову роль у співпраці між державами, не лише регулюючи їхні стосунки, але й приймаючи рішення щодо нагальних глобальних проблем. Сучасний світ стикається з численними викликами, такими як війна і мир, екологічні проблеми, інтеграція держав тощо, які вимагають уваги та спільних рішень. Таким чином, міжнародні організації виступають важливим інструментом співпраці між державами та розвинутої дипломатії. Їх з'явлення у XIX столітті відображало та віддзеркалювало об'єктивну тенденцію до інтернаціоналізації різних аспектів суспільного життя [15, с. 254].

Міжнародні організації є специфічною формою співробітництва між різними країнами світу та грають ключову роль у становленні міжнародної співпраці та зростанні глобалізації. На сучасному етапі суспільного розвитку межі дії міжнародного права, характер міжнародних організацій та їх можливості набувають все більшого значення. Міжнародні організації – це добровільні об'єднання держав відповідно до міжнародного права, які укладаються на основі міжнародних договорів та мають структуру органів управління та загальні цілі.

Незважаючи на спільні завдання, перед якими стоять держави, кожна з них переслідує власні цілі, які визначаються її унікальною ситуацією в умовах сучасної

глобалізації. Вони розпоряджаються різними ресурсами та можливостями, і ці відмінності залишаються ключовим фактором у вирішенні глобальних проблем.

Значні труднощі на цьому шляху пов'язані з економічною глобалізацією, яка стрімко набирає обертів протягом останньої чверті століття. Глобалізаційні процеси полягають у тому, що сотні тисяч підприємств і корпорацій, а також мільйони громадян різних галузей господарської діяльності – від видобутку сировини до виробництва складних машин і устаткування, техніки, технологій, взаємодіють у сфері міжнародного обміну і інтеграції.

Ця тенденція, безперечно, має позитивний вплив і відображає прогрес людства в економічній та науково-технічній сферах. Глобалізація економіки створює благоприятні умови для міжнародної співпраці у розв'язанні глобальних проблем [4, с. 17]

Міжнародна торгівля, яка об'єднує країни через розподіл праці та виробництва, створює взаємну залежність за допомогою різних ресурсів, товарів та послуг, що прив'язані до конкретних територій або специфічних методів виробництва. Цей процес сприяє взаємним вигодам і підтримує економічний баланс між країнами.

Міжнародна торгівля містить в собі 3 аспекти:

- Організаційно-технічний аспект: це фізичний обмін товарами, що включає проблеми, пов'язані з переміщенням товарів між контрагентами та перетином кордонів.
- Ринковий аспект: це зустріч попиту і пропозиції. Попит – це кількість товарів, яку споживачі готові купити за певними цінами, а пропозиція – обсяг товарів, які виробники готові запропонувати за ці самі ціни. Ці концепції реалізуються через імпорт та експорт.
- Соціально-економічний аспект: це сукупність суспільних відносин, які характеризуються міжнародним характером, об'єктивністю і універсальністю [2, с. 446–447].

Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє ключову роль у міжнародній торгівлі та економічному співробітництві між країнами-членами. Заснована в 1995 році на базі Генеральної Угоди з Тарифів і Торгівлі (ГАТТ), організація постійно розвивається та адаптується до змін у глобальній економічній динаміці. Сутність СОТ полягає в забезпеченні регуляції міжнародної торгівлі шляхом встановлення правил та стандартів, що сприяють рівноправному доступу до ринків, зменшенню торговельних бар'єрів та сприяють розвитку світової економіки [34].

Перед заснуванням СОТ у 1995 році міжнародна торгівля регулювалася за допомогою Генеральної Угоди з Тарифів і Торгівлі (ГАТТ), яка була укладена у 1947 році. Головною метою ГАТТ було зниження торговельних бар'єрів, зокрема тарифів на імпортований товар, щоб сприяти збільшенню міжнародної торгівлі та економічному зростанню. Спочатку ГАТТ була створена як тимчасова угода для стимулювання міжнародної торгівлі після Другої світової війни, але з часом вона стала основою для стабільної системи міжнародної торгівлі.

ГАТТ домовлялася шляхом раундів переговорів, у яких країни здійснювали взаємні зобов'язання щодо зниження митних тарифів на товари. Однак ГАТТ мала свої обмеження, зокрема, вона не регулювала торговельні послуги та права інтелектуальної власності, і її механізми вирішення спорів були менш ефективними порівняно із СОТ.

Створення СОТ (Рис. 1.1) було реакцією на необхідність модернізації системи міжнародної торгівлі, враховуючи нові реалії глобалізації та зростаючого обсягу світової торгівлі. СОТ, порівняно з ГАТТ, має більш широкий мандат і включає регулювання торгівлі послугами та правами інтелектуальної власності. Ця організація також має більш ефективні механізми вирішення торговельних спорів та більш зобов'язуючі правила для країн-членів.

Завдяки існуванню ГАТТ та подальшому створенню СОТ, міжнародна торгівля стала більш прогнозованою та стабільною, що сприяло росту світової економіки та підвищенню життєвого рівня населення у багатьох країнах. Таким чином, обидві організації вплинули на глобальну економіку, надаючи правову та

інституційну базу для міжнародної торгівлі та сприяючи економічному зростанню в світовому масштабі [27].

СОТ виконує наступні завдання:

Забезпечення дотримання положень членства: членство в СОТ призводить до послаблення кордонів і зміцнення відносин між країнами-учасницями, але може також призвести до зловживань. Тому важливо, щоб усі учасники розуміли і дотримувалися встановлених норм, а їх застосування було послідовним і неприйнятним для будь-яких непередбачуваних дій.

Рисунок 1.1 – Логотип СОТ [24]

Посередництво у вирішенні суперечок: під час торгівельних суперечок кожна країна захищає свої інтереси, що часто веде до конфліктів. СОТ виступає третьою стороною і виконує роль посередника для справедливого вирішення конфліктів та досягнення консенсусу.

Регулювання суперечок на юридичній основі: СОТ забезпечує для сторін однакові права, обов'язки та можливості під час вирішення суперечок, роблячи їх рівними перед законом [2, с. 447].

Функціями СОТ є:

– Сприяння виконанню, адмініструванню, реалізації положень та досягненню цілей цієї Угоди та багатосторонніх торговельних угод, а також

забезпечення рамок для виконання, адміністрування й реалізації торговельних угод з обмеженим колом учасників.

— Забезпечення платформи для проведення переговорів між її членами стосовно багатосторонніх торговельних відносин з питань, які регулюються угодами, як зазначено в додатках до цієї Угоди. За рішенням Конференції міністрів СОТ також може надавати майданчик для подальших переговорів між її членами стосовно їхніх багатосторонніх торговельних відносин, а також рамки для впровадження результатів таких переговорів.

— Адміністрування Домовленості про правила та процедури вирішення спорів.

— Адміністрування Механізму огляду торговельної політики.

— Співробітництво з Міжнародним валютним фондом і Міжнародним банком реконструкції та розвитку та його філіалами для досягнення більшої узгодженості у формуванні глобальної економічної політики, у разі необхідності (Рис. 1.2) [1, с. 605].

Сприяння виконанню та реалізації торговельних угод	Платформа для переговорів	Адміністрування спорів та торговельної політики	Співробітництво з МВФ та МБРР
• Забезпечення рамок для виконання та адміністрування угод. • Допомога у досягненні цілей Угоди та багатосторонніх торговельних угод.	• Надання майданчика для переговорів між членами щодо торговельних відносин. • Можливість проведення переговорів за рішенням Конференції міністрів.	• Управління Домовленістю про правила та процедури вирішення спорів. • Адміністрування Механізму огляду торговельної політики.	• Партнерство з Міжнародним валютним фондом та Міжнародним банком реконструкції та розвитку для узгодження глобальної економічної політики. • Можливість співпраці з філіалами цих організацій у разі потреби.

Рисунок 1.2 – Функції СОТ

Джерело: Систематизовано автором на основі [1, с. 605].

На даний момент членами Світової Торговельної Організації (СОТ) є 164 країни-члени, включаючи більшість країн світу. Кожна з цих країн приймає участь у торговельних переговорах, дотримується міжнародних торговельних правил та стандартів, і може користуватися послугами та перевагами, які надаються членством в СОТ. До членів СОТ належать країни з різних регіонів світу, від розвинених економік до країн, що розвиваються і це демонструє значення цієї організації.

25 країн наразі перебувають у стані переговорів щодо можливого вступу до Світової Торговельної Організації (СОТ) і мають статус спостерігачів. Серед цих країн зазначаються Алжир, Андорра, Азербайджан, Багамські острови, Білорусь, Бутан, Боснія і Герцеговина, Коморські острови, Кюрасао, Екваторіальна Гвінея, Ефіопія, Ватикан, Іран, Ірак, Ліванська республіка, Лівія, Сан-Томе і Принсіпі, Сербія, Сомалі, Південний Судан, Судан, Сирія, Східний Тимор, Туркменістан та Узбекистан. Міжнародні організації також отримали статус спостерігача у структурах та комітетах СОТ. Призначення цього статусу міжнародним організаціям у СОТ дозволяє їм активно брати участь у обговоренні питань, що стосуються їхніх інтересів [27].

Керівний орган Світової Торговельної Організації (СОТ) – Конференція міністрів, що збирається не рідше ніж раз на два роки з участю міністрів торгівлі або закордонних справ членів СОТ. Загальне керівництво діяльністю організації та контроль за виконанням угод і рішень Конференції міністрів здійснює Генеральна Рада, що збирається у штаб-квартирі в Женеві з участю представників всіх членів СОТ. Генеральна Рада також керує діяльністю двох спеціальних органів: Органу з питань огляду торговельної політики та Органу з питань вирішення спорів. Під загальним керівництвом Генеральної ради працюють Ради з ключових сфер торгівлі (Рада з торгівлі товарами, Рада з торгівлі послугами та Рада з торговельних аспектів прав інтелектуальної власності), а також комітети, робочі й переговорні групи, комісії для розгляду окремих аспектів міжнародної торгівлі.

Органом, який забезпечує поточну діяльність СОТ є Секретаріат, який розташовано у Женеві. Секретаріат очолює Генеральний директор СОТ. З 1 березня

2021 року НгозіОконджо-Івеала (NgoziOkonjo-Iweala) стала сьомим Генеральним директором СОТ, ставши першою жінкою африканкою, яка обіймає посаду Генерального директора.

Участь в Світовій Торговельній Організації (СОТ) зараз має значний вплив на економічний розвиток країн-членів, їхню індустріальну та торговельну політику, а також на стандарти життя населення [16].

Членство в СОТ відкриває доступ до різних ринків і дозволяє експортувати товари та послуги на міжнародному рівні, що стимулює економічний зріст та створення нових робочих місць. У той же час, членство в СОТ зобов'язує країни відповідати міжнародним торговельним стандартам і правилам, що може вимагати змін у їхній внутрішній політиці та законодавстві. Це також може мати соціальні наслідки, включаючи як позитивні, так і негативні впливи на рівень зайнятості та життєвий стандарт населення. У цілому, участь у СОТ відкриває нові можливості для країн у глобальному економічному середовищі, але вимагає від них адаптації до нових умов та викликів [27].

Таким чином, Світова Торговельна Організація (СОТ) відіграє ключову роль у регулюванні та сприянні міжнародній торгівлі. Сутність організації полягає в створенні правової та інституційної бази для вирішення торговельних спорів, зниження торговельних бар'єрів і сприяння розвитку глобальної економіки.

Функції СОТ включають у себе забезпечення дотримання торговельних правил та обов'язків, врегулювання торговельних спорів, проведення переговорів щодо торговельних угод та створення форуму для обговорення та прийняття рішень з питань міжнародної торгівлі.

У цілому, СОТ відіграє важливу роль у створенні стабільного та прозорого міжнародного торговельного середовища, сприяючи зростанню економічної діяльності та забезпеченню економічного розвитку країн-членів.

1.2 Роль та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин

Розвиток економіки країн у сучасному світі нерозривно пов'язаний з розвитком їхньої зовнішньої торгівлі. Темпи зростання міжнародної торгівлі виявляються значно вищими, ніж темпи зростання світового ВВП, що підкреслює важливість торговельних відносин у сучасній економіці. Однак без належного міжнародного інституційного регулювання розвиток міжнародної торгівлі неможливий. Саме з цією метою було створено Генеральну угоду з торгівлі і тарифів (ГАТТ), яка пізніше перетворилася на Світову організацію торгівлі (СОТ).

Значення СОТ у сучасному глобалізованому економічному середовищі важко переоцінити. Вона об'єднує 164 держави з метою сприяння розвитку міжнародної торгівлі. Однак у зв'язку з економічними кризами, торговельними дисбалансами та загрозами глобальному економічному розвитку, перед СОТ виникають нові та складні завдання щодо забезпечення подальшого стимулювання міжнародної торгівлі [16].

Світова організація торгівлі (СОТ), так само як Генеральна угода з торгівлі і тарифів (ГАТТ), базується на принципі недискримінації в торгівлі. Цей принцип передбачає надання режиму найбільшого сприяння для експортних, імпорتنих і транзитних операцій, а також запобігання будь-якому перевищенню митних та інших зборів для національних та іноземних товаровиробників. Це означає реалізацію недискримінаційного підходу до імпорتنих і вітчизняних товарів, зокрема у встановленні внутрішніх податків і зборів.

Останнім часом сфера діяльності та функції СОТ значно розширилися. Сьогодні СОТ виконує ролі не лише у сфері торговельних відносин, але й у багатьох інших галузях міжнародного економічного регулювання. Членство у СОТ стало практично обов'язковою умовою для будь-якої країни, що має намір інтегруватися у світове господарство. СОТ встановлює правила та регулює

розвиток торговельних, інвестиційних, економічних, податкових та митних відносин на міжнародному рівні, суттєво впливаючи на умови економічного співробітництва як на глобальному, так і на регіональному рівнях [18].

Протягом останніх 30 років загальні правила СОТ значно розширилися порівняно з їхнім початковим варіантом. Однак процедури, використовувані в СОТ, залишилися майже незмінними: вони передбачають проведення двосторонніх переговорів між членами з метою досягнення взаємної угоди щодо відкриття їхніх ринків. Цей переговорний процес часто є складним і тривалим, оскільки члени СОТ виступають за інтереси своїх національних товаровиробників, що відображає їхні національні інтереси в соціальній та виробничій сферах.

У 90-х роках діяльність СОТ, крім виконання раніше укладених угод і домовленостей, була спрямована на вирішення двох основних завдань: по-перше, на підтримку інтеграції країн, що розвиваються та країн з перехідною економікою у багатосторонню систему регулювання світової торгівлі; по-друге, на розширення форм і сфер регулювання міжнародної торгівлі та зовнішньоекономічної діяльності на багатосторонній основі. Також на порядку денному в СОТ було завдання щодо прийому в членство близько 30 нових країн з перехідною економікою.

У процесі Дохського раунду та його подальших етапів у Канкуні (2003 р.), Женеві (2004 р.), Гонконзі (2005 р.), а також у Женеві (2006, 2008 та 2011 рр.), і в Балі (грудень 2013 р.), члени СОТ обговорювали широкий спектр питань. Ці питання включали шляхи подальшої лібералізації торгівлі, зниження тарифів, покращення процедур митного оформлення та захист прав інтелектуальної власності. Декларація IV Конференції Міністрів СОТ також визначила напрями для майбутніх торговельних переговорів, включаючи регулювання спорів, електронну торгівлю, торгівлю та навколишнє середовище, технічне співробітництво, та проблеми найменше розвинутих країн [18].

Угоди СОТ встановлюють не лише принципи лібералізації торговельного режиму та відкриття національних ринків для імпорту. Вони також передбачають механізми захисту внутрішнього ринку, зокрема:

- Захисні заходи, які застосовуються у випадку різкого зростання імпорту.
- Компенсаційні заходи, які вживаються, коли країни-партнери використовують заборонені субсидії відповідно до правил СОТ.
- Антидемпінгові заходи, які призначені для боротьби з імпортом, продається за цінами нижче виробничих витрат.
- Дозвіл на використання субсидій, які не впливають негативно на конкуренцію та спрямовані на підвищення конкурентоспроможності вітчизняних товаровиробників або експортерів.
- Надання підтримки для розвитку аграрного сектора, включаючи спеціальні режими оподаткування.
- Підвищення митних ставок та встановлення квот у разі суттєвого погіршення платіжного балансу країни.

Перевагами приєднання країни до СОТ є:

- Забезпечення рівних можливостей для всіх учасників торговельних відносин.
- Стимулювання економічного зростання та створення нових робочих місць.
- Посилення доступу до різноманітних товарів і послуг за асортиментом, якістю та ціною.
- Запобігання практиці лобіювання та захисту інтересів обмежених груп осіб.
- Збереження миру та запобігання виникненню військових конфліктів шляхом зміцнення міжнародної стабільності.
- Конструктивне вирішення торгових суперечок, спірних питань і конфліктів.
- Сприяння розвитку міжурядової співпраці.

Основними економічними умовами для вступу країни до СОТ включають:

- Зменшення або виключення імпортних мит для широкого спектру товарів.

- Відмова від встановлення експортних мит.
- Допуск іноземних компаній на внутрішній ринок послуг.
- Право для іноземних компаній брати участь у тендерах на державні закупівлі.
- Виконання правил і стандартів СОТ у справі дотування сільськогосподарського сектору та підтримки вітчизняних виробників [9, с. 110].

Як вже було зазначено вище, практично всі великі держави зараз є членами СОТ. Окрім суто економічних переваг, які досягаються шляхом зниження бар'єрів у торгівлі, система СОТ позитивно впливає на політичну і соціальну ситуацію в країнах, а також на індивідуальний добробут громадян.

Система СОТ сприяє змаганню та зменшенню торговельних перешкод, що призводить до вигод для споживачів. Однією з очевидних переваг вільної торгівлі для споживачів є зниження вартості життя. Зменшення протекціоністських торговельних бар'єрів призводить до зниження вартості імпортованих товарів і послуг, а також вітчизняної продукції, яка використовує імпортні комплектуючі.

Зазвичай, митні тарифи, державні субсидії для виробництва і кількісні обмеження на імпорт підвищують вартість життя. Наприклад, у Великій Британії споживачі платять більше на 500 млн фунтів на рік за одяг через торговельні обмеження на імпорт текстилю; для канадців ця сума становить приблизно 780 млн канадських доларів. Показово, що лібералізація сектору телекомунікацій у Європейському Союзі призвела до зниження цін на послуги в середньому на 7–10%.

Широкий вибір товарів і послуг є ще однією безсумнівною перевагою вільної торгівлі. Зовнішня конкуренція стимулює ефективне вітчизняне виробництво, що призводить до зниження цін і підвищення якості вітчизняної продукції. За допомогою активізації міжнародної торгівлі розвиваються нові технології, як це сталося, наприклад, з мобільним зв'язком. Збільшення експорту вітчизняної продукції також призводить до зростання доходів виробників, податкових надходжень до бюджету, а отже, і доходів та добробуту населення в цілому [24].

Узагальнене розуміння ролі та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин представлено в схемі на рисунку 1.3.

Рисунок 1.3 – Роль та значення СОТ в системі регулювання міжнародних торговельно-економічних відносин

Джерело: складено автором.

Користь СОТ для економіки країни вцілому.

Економічні вигоди:

Межа між впливом вільної торгівлі на споживачів, виробників і державу є нечіткою. Зниження торговельних бар'єрів сприяє зростанню торгівлі, що призводить до підвищення як державних, так і особистих доходів. У довгостроковій перспективі розвиток торгівлі призводить до збільшення зайнятості в експортних секторах економіки, хоча в короткостроковому плані конкуренція з закордонними виробниками може спричинити зменшення робочих місць. Проте, протекціонізм не вирішує проблем зайнятості. Навпаки, підвищення торговельних бар'єрів призводить до зниження ефективності виробництва і якості вітчизняної продукції, що може призвести до зростання цін і зменшення обсягів продажів, а відтак і до скорочення робочих місць. Застосування принципів СОТ сприяє підвищенню ефективності зовнішньоекономічної діяльності держави шляхом зменшення тарифів та нетарифних бар'єрів. Недискримінаційний підхід, передбачуваність і прозорість економіки приваблюють партнерів, сприяють

оптимізації діяльності та зниженню витрат компаній, а також створюють сприятливий клімат для торгівлі та інвестицій.

Політичні переваги:

— Уряд має більше можливостей захищати інтереси від дій лобістських груп, здійснювати державну політику на користь розвитку всіх секторів економіки, а не лише окремих її складових. Це сприяє уникненню спотворень у конкурентному середовищі.

— Створюються умови для боротьби з корупцією і позитивних змін у законодавстві, що сприяє притоку інвестицій у країну. Впровадження деяких нетарифних обмежень, таких як імпорتنі квоти, може сприяти корупції серед чиновників, що розподіляють ці квоти. Робота в межах СОТ спрямована на скорочення й усунення багатьох існуючих квот.

— Прозорість і відкритість інформації, чіткі стандарти безпеки та застосування принципу недискримінації впливають на політичну обстановку, зменшуючи можливість лобіювання рішень та маніпуляцій [29, с. 49].

Переваги СОТ для взаємовідносин між країнами:

— СОТ гарантує рівні права всім країнам, що обмежує можливість економічного домінування великих держав. За цієї системи учасникам не потрібно проводити окремі торговельні переговори з кожним партнером, оскільки досягнуті під час переговорів рівні зобов'язань автоматично розповсюджуються на всіх членів СОТ.

— Система СОТ створює ефективний механізм для вирішення торговельних суперечок, який передбачає зобов'язання утримуватися від односторонніх заходів. Кожна суперечка розглядається окремо враховуючи діючі норми і правила. Після ухвалення рішення країни зосереджують свої зусилля на його виконанні, а можливо, на подальшому перегляді норм і правил шляхом переговорів. Угоди СОТ створюють правову базу для прийняття чітких рішень.

– Система СОТ сприяє безперешкодному здійсненню торгівлі і з допомогою конструктивного механізму вирішення суперечок зміцнює міжнародну стабільність і співробітництво [24].

Важливо зазначити, що моніторинг і аналіз міжнародної торгівлі є важливою функцією Світової організації торгівлі (СОТ). Ця організація здійснює постійний збір даних з різних джерел, таких як країни-члени, міжнародні організації та інші джерела інформації, щоб мати повну картину торговельних відносин між країнами та їх вплив на глобальну економіку.

Після збору даних СОТ проводить їх аналіз для виявлення тенденцій у міжнародній торгівлі. Це охоплює зростання або спад торговельних обсягів, зміни у структурі торгівлі, зміни в цінах на товари та послуги тощо.

Організація також ідентифікує проблемні питання у міжнародній торгівлі, такі як торговельні дисбаланси, торговельні конфлікти, дискримінація в торгівлі тощо.

Після аналізу впливу торговельних політик країн-членів СОТ складає звіти та надає рекомендації для поліпшення їх торговельних політик та уникнення конфліктів. Результати аналізу також використовуються для сприяння діалогу між країнами-членами СОТ з метою знаходження спільних рішень щодо покращення міжнародної торгівлі.

Отже, моніторинг і аналіз міжнародної торгівлі допомагає СОТ виконувати свої завдання з підтримки вільної, справедливої та прозорої міжнародної торгівлі [9, с. 115].

Торговельні конфлікти між державами-членами СОТ виникають через порушення угод СОТ. Наприклад, коли одна держава-член приймає законодавство або інші нормативно-правові акти, які інші члени СОТ вважають неправомірними в контексті угод СОТ.

Порушення правил СОТ можуть стосуватися не лише рішень уряду, а також окремих державних органів та іноді навіть недержавних структур. Наприклад, одностороннє встановлення обов'язкових процедур санітарного чи фітосанітарного контролю для експортних чи імпортних товарів може бути

розглянуте як порушення правил СОТ. У таких випадках будь-яка держава-член може ініціювати процедуру вирішення спору в рамках СОТ. Після розгляду спору органом вирішення спорів СОТ можуть бути вжиті заходи щодо порушника.

У відміну від попередніх періодів, коли розгляд торговельних конфліктів міг тривати десятиліттями, Уругвайський раунд встановив чіткі та обмежені терміни для кожного етапу процедури вирішення спору, що сприяло підвищенню її ефективності. Після цього раунду переговорів був здійснений перехід від політично-дипломатичних методів врегулювання торговельних конфліктів до адміністративно-правового.

Орган вирішення спорів СОТ складається переважно з політичних представників держав-членів, а не професійних суддів чи арбітрів. Проте сам фактичний розгляд справ і ухвалення рішень виконується не органом вирішення спорів, а «панелями». Це спричиняє формальність функцій органу вирішення спорів та перехід від політичного до правового процесу вирішення спорів. Панелі утворюються відповідно до положень «Домовленості про врегулювання суперечок».

Процедура вирішення спору в рамках СОТ включає два етапи: розгляд справи панеллю та розгляд апеляційним органом (за умови подання апеляції).

Розгляд справи експертною групою починається з консультацій між сторонами, а якщо спір не вирішується протягом 60 днів, засновується панель для розгляду. Склад панелі обговорюється сторонами та може включати до п'яти експертів. Панель розглядає аргументи сторін, може запросити експертів та приймати їх висновки, а після розгляду подає рекомендації або рішення, які стають остаточними, якщо не відхилені протягом 60 днів.

Апеляційний орган складається з сімох членів, які мають великий авторитет і досвід у праві СОТ та міжнародних торговельних відносинах. Вони перевіряють лише правові аспекти справи, не переглядаючи факти або докази. Рішення АО повинно бути ухвалене протягом 60 днів, а в надзвичайних випадках може бути пролонговане на ще 30 днів. Якщо рішення не відхилене ОВС протягом 30 днів, воно автоматично затверджується [29, с. 50–51].

Отже, Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє ключову роль у регулюванні міжнародних торговельно-економічних відносин. Її значення полягає в забезпеченні стабільності та прозорості на світовому ринку шляхом створення правової основи для міжнародної торгівлі. СОТ сприяє зменшенню торговельних бар'єрів, захисту інтелектуальної власності, а також розробці правил для розв'язання торговельних суперечок між країнами-членами. Ця організація забезпечує всім учасникам рівні умови конкуренції та сприяє ефективному вирішенню торговельних суперечок шляхом об'єктивного механізму врегулювання спорів. В цілому, СОТ відіграє важливу роль у підтримці світової економіки та сприяє зміцненню відкритих, стабільних та прозорих міжнародних торговельних відносин.

1.3 Принципи та методи регулювання торгівлі в межах правил СОТ

Сучасна міжнародна торгівля перебуває в центрі уваги урядів, підприємств та академічної спільноти через її значущий вплив на економічний розвиток та соціальні взаємини між країнами. Світова Торговельна Організація (СОТ) відіграє ключову роль у регулюванні та сприянні цьому процесу шляхом встановлення правил та процедур, які регулюють міжнародну торгівлю між її учасниками. Принципи та методи регулювання торгівлі в межах правил СОТ виступають як основна складова системи міжнародної торгівлі, визначаючи умови доступу до ринків, забезпечуючи взаємну користь та забезпечуючи справедливість та прозорість у торговельних відносинах між країнами-членами. У цьому контексті вивчення принципів та методів регулювання торгівлі в межах правил СОТ виявляється важливим завданням для розуміння динаміки та перспектив розвитку міжнародної торгівлі в сучасному глобалізованому світі [19].

Основні принципи регулювання торгівлі в межах правил СОТ представлені на рисунку 1.4.

Рисунок 1.4 – Принципи регулювання торгівлі в межах правил СОТ

Джерело: складено автором.

Принцип недискримінації є одним із фундаментальних принципів, що лежать в основі міжнародної торгівлі, і встановлюється як один з найважливіших принципів в системі правил та принципів СОТ. Цей принцип передбачає, що всі члени СОТ мають надавати однаково сприятливі умови всім своїм торговельним партнерам без будь-якої форми дискримінації.

Перший суб-принцип, який впливає з принципу недискримінації – це *режим найбільшого сприяння*. Він передбачає, що будь-яка перевага, яку член СОТ надає одній країні, має бути надана також і всім іншим членам СОТ. Це означає, що якщо країна надає певні пільги, знижки або інші переваги одній країні в рамках торгових угод або домовленостей, то ці самі умови мають застосовуватися до всіх інших членів СОТ. Режим найбільшого сприяння сприяє створенню рівних умов для всіх країн-членів та запобігає виникненню нерівностей або переваг для окремих країн.

Другий суб-принцип, пов'язаний з принципом недискримінації – це *національний режим*. Він забороняє дискримінацію внутрішніх і іноземних товарів та послуг. За цим принципом кожен член СОТ повинен надавати іноземним товарам та послугам ті ж самі умови, що і власним внутрішнім товарам та послугам.

Це означає, що якщо держава надає певні пільги або субсидії своїм внутрішнім виробникам чи постачальникам, то вона повинна надати ті ж самі умови іноземним виробникам чи постачальникам, які працюють на її ринку.

Таким чином, принцип недискримінації в системі правил СОТ визначає рівні умови для всіх членів, що сприяє відкритому, прозорому та справедливому міжнародному торговельному середовищу, де конкуренція здійснюється на основі якості та ефективності, а не на основі національності чи інших форм дискримінації [30].

Принцип взаємності є ключовим принципом у міжнародній торгівлі та встановлює, що країни-члени СОТ отримують певні переваги, але при цьому також зобов'язані дотримуватися одних і тих же правил, що й інші члени організації. Цей принцип підкреслює взаємну взаємодію та взаємодопомогу між країнами в сфері торгівлі, створюючи сприятливі умови для розвитку міжнародної економіки.

Згідно з принципом взаємності, країни, які вступають до СОТ, отримують певні переваги, такі як зниження митних ставок, збільшення доступу до ринків і зниження торговельних бар'єрів. Однак, вони також приймають на себе зобов'язання дотримуватися правил та стандартів, які встановлені СОТ, і надають іншим членам організації ті ж самі переваги, що і отримують вони.

Цей принцип забезпечує взаємний і рівний характер взаємовідносин між країнами-членами СОТ, сприяючи розвитку відкритих та конкурентоздатних торговельних систем. Він допомагає забезпечити стабільність і прозорість у міжнародній торгівлі, зменшує ризики виникнення конфліктів та сприяє ефективному вирішенню торговельних спорів між країнами.

Принцип взаємності також підкреслює важливість взаємодопомоги та співпраці між країнами в різних сферах економіки, таких як інвестиції, послуги та інновації [31, с. 34].

Принцип зобов'язання є одним з основних принципів, що регулюють торговельні відносини між країнами-членами СОТ. Він передбачає, що кожна країна, яка приєдналася до СОТ, зобов'язується дотримуватися своїх тарифних зобов'язань, які вона прийняла при вступі до організації.

Тарифні зобов'язання визначаються під час переговорів про вступ країни до СОТ і фіксуються у відповідних документах, таких як Протокол про приєднання. Ці зобов'язання включають максимальні рівні митних ставок, які країна може застосовувати до ввезення товарів і послуг на свій ринок.

Країни-члени СОТ мають обов'язок дотримуватися своїх тарифних зобов'язань і не можуть безпідставно підвищувати митні ставки вище встановлених максимальних рівнів. Це забезпечує прозорість і стабільність у торговельних відносинах між країнами та сприяє розвитку відкритих і прогресивних торговельних систем.

Важливо враховувати, що будь-яке зміщення в тарифних зобов'язаннях повинно здійснюватися відкритим і прозорим шляхом і підлягати узгодженню з іншими країнами-членами СОТ. Це забезпечує взаємну довіру та відкритість в торговельних відносинах між країнами, що є важливим для створення стабільного та ефективного міжнародного торговельного середовища.

Таким чином, принцип зобов'язання є важливою складовою системи правил СОТ, яка сприяє розвитку відкритих, прозорих і ефективних торговельних відносин між країнами-членами організації [27].

Принцип запобіжних заходів є важливою складовою системи правил СОТ і передбачає право держави на введення обмежувальних заходів щодо торгівлі в певних випадках, коли існує серйозна загроза для національного промислового сектору або коли дії інших країн можуть спричинити серйозні шкоди.

Цей принцип є механізмом захисту для країн-членів СОТ, які можуть стикатися з несприятливими впливами зовнішньої торгівлі на свої економічні інтереси. Він надає країнам можливість реагувати на негативні наслідки міжнародної торгівлі та захищати свої внутрішні галузі виробництва та ринки.

Згідно з принципом запобіжних заходів, країни можуть вживати обмежувальних заходів, таких як введення митних тарифів, квот або інших обмежень, якщо є серйозна загроза для національного виробництва або якщо існують об'єктивні докази того, що дії інших країн призводять до серйозних шкідливих наслідків для власної економіки.

Принцип запобіжних заходів має бути застосований у відповідності з правилами та процедурами, встановленими у СОТ. Країни, які бажають ввести обмежувальні заходи, повинні обґрунтовувати свої дії і представляти об'єктивні докази наявності загрози для їх економічних інтересів.

Цей принцип є важливим інструментом для забезпечення балансу між вільною торгівлею та захистом національних економічних інтересів. Він дозволяє країнам ефективно реагувати на зміни на міжнародних ринках і захищати свої внутрішні галузі виробництва в умовах глобалізації та конкуренції. Однак важливо, щоб заходи, вжиті в рамках цього принципу, були тимчасовими і обґрунтованими, а також щоб вони не створювали непропорційних обмежень для міжнародної торгівлі [31, с. 36–37].

Що стосується регулювання міжнародної торгівлі в межах правил Світової Організації торгівлі, то воно включає різноманітні методи та інструменти, спрямовані на забезпечення відкритої, справедливої та прозорої торгівельної системи між країнами-членами. Основні методи *регулювання торгівлі в межах правил СОТ* представлені на рисунку 1.5.

Рисунок 1.5 – Методи регулювання торгівлі в межах правил СОТ

Джерело: складено автором.

Розглянемо докладніше кожен з методів.

1. Тарифне регулювання. Це встановлення митних тарифів на ввізні товари і послуги. Країни можуть встановлювати митні ставки на рівні, яке вони вважають за необхідне для захисту свого внутрішнього виробництва або для забезпечення доходів державного бюджету.

2. Нетарифне регулювання. Це використання інших методів, крім митних тарифів, для обмеження ввезення товарів і послуг. Нетарифні бар'єри можуть включати квоти, ліцензії, вимоги щодо стандартів та сертифікації, санітарні та фітосанітарні норми, а також антидемпінгові та компенсаційні заходи.

3. Угоди про вільну торгівлю (FTA). Це дводольні домовленості між двома або більше країнами щодо зниження або вилучення митних тарифів і нетарифних бар'єрів для товарів і послуг, що обмінюються між ними.

4. Угоди про регіональну інтеграцію. Це угоди між країнами одного регіону для створення спільного ринку або утворення митного союзу, де встановлюються спільні митні ставки для товарів, що переміщуються в межах цього регіону.

5. Механізми вирішення торговельних суперечок. СОТ надає механізми для вирішення торговельних суперечок між країнами-членами, які дозволяють розв'язувати спори шляхом консультацій, арбітражу або рішенням Панелі Спеціалістів.

6. Моніторинг та аналіз торгівлі. СОТ здійснює моніторинг міжнародної торгівлі та аналізує торговельні політики країн-членів, щоб забезпечити відповідність їхніх дій міжнародним правилам.

7. Технічна допомога та розвиток. СОТ надає технічну допомогу країнам-членам у розвитку їхніх торговельних систем, а також сприяє інтеграції країн-членів у світову торгівлю [28, с. 94–95].

У світлі вищезазначеного аналізу можна зробити висновок, що принципи та методи регулювання міжнародної торгівлі в межах СОТ є ключовими елементами міжнародного торговельного порядку, спрямованими на створення відкритої, справедливої та прозорої торговельної системи між країнами-членами. Принципи

недискримінації, взаємності, зобов'язання та запобіжних заходів, а також різноманітні методи регулювання, такі як тарифне та нетарифне регулювання, угоди про вільну торгівлю, механізми вирішення торговельних суперечок та інші, забезпечують ефективне функціонування міжнародної торгівлі, сприяють економічному зростанню та розвитку країн-членів, а також сприяють підтримці стабільності у світовій економіці. Таким чином, розуміння та дотримання цих правил та методів є важливими для забезпечення рівних умов для всіх учасників міжнародної торгівлі та сприяють досягненню загальних цілей економічного зростання та стійкого розвитку національних економік.

Система принципів та методів регулювання міжнародної торгівлі в межах СОТ відіграє ключову роль у формуванні сучасного світового торговельного порядку. Ця система спрямована на створення відкритої, справедливої та прозорої торгівлі між країнами-членами СОТ, що сприяє економічному зростанню, розвитку та стабільності в світовій економіці.

Основні принципи регулювання торгівлі в межах СОТ:

- *Недискримінація*: всі країни члени мають надавати однаково сприятливі умови всім своїм торговельним партнерам без будь-якої форми дискримінації.
- *Взаємність*: країни отримують певні переваги, але й зобов'язані дотримуватися одних і тих же правил.
- *Зобов'язання*: кожна країна зобов'язується дотримуватися своїх тарифних зобов'язань, прийнятих при вступі до СОТ.
- *Запобіжні заходи*: право держави на введення обмежувальних заходів щодо торгівлі в певних випадках, коли існує серйозна загроза для національного промислового сектору або коли дії інших країн можуть спричинити серйозні шкоди.

РОЗДІЛ 2.

АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СОТ

2.1 Ключові етапи розвитку відносин Україна – СОТ

У минулому, за часів радянської епохи, Україна перебувала у складі Ради економічної взаємодопомоги (РЕВ), що відповідало Генеральній угоді про тарифи та торгівлю (ГАТТ) для країн Варшавського пакту. Після здобуття незалежності, вступ до Світової організації торгівлі (СОТ) став одним із основних пріоритетів зовнішньоекономічної стратегії України. Ця ініціатива мала на меті не лише лібералізацію міжнародної торгівлі, але й створення сприятливих умов для іноземних інвестицій, що відповідали національним інтересам. У 2005 році президент Віктор Ющенко визначив вступ до СОТ як один із пріоритетів зовнішньоекономічної політики. Безперечно, членство в СОТ стало передумовою для початку переговорів щодо утворення спільної торговельної зони з Європейською комісією.

У процесі приєднання України до СОТ передбачалося два основних етапи:

1. Проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів та підписання угод з доступу до ринків товарів та послуг з країнами-членами Робочої групи СОТ.

2. Гармонізація законодавства України відповідно до вимог угод СОТ.

У 2003–2006 роках було значно активізовано переговорний процес між Україною та СОТ. Зокрема, протягом цього періоду було забезпечено:

- проведення 7-ох засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ;
- проведення двосторонніх переговорів з 35 країнами-членами СОТ.

Протягом 2003–2006 років підписано 35 з 49 двосторонніх протоколів з доступу до ринків товарів та послуг:

- у 2003 році (11) з Бразилією, Болгарією, Естонією, ЄС, Ізраїлем, Кубою, Польщею, Словаччиною, Таїландом, Чехією, Угорщиною;
- у 2004 році (10) з Аргентиною, Гондурасом, Домініканською Республікою, Литвою, Малайзією, Монголією, Парагваєм, Туреччиною, Швейцарією, Шрі-Ланкою;
- у 2005 році (9) з Сальвадором, Молдовою, Норвегією, Індонезією, Японією, Ісландією, Хорватією, Еквадором та Китаєм;
- у 2006 році (5 протоколів) з США, Панамою, Австралією, Єгиптом та Колумбією [12, с. 478].

У таблиці 2.1 систематизовано інформацію щодо ключових етапів розвитку відносин Україна-СОТ.

Таблиця 2.1 - Етапи та заходи розвитку відносин України та СОТ

Етап	Заходи
Проведення двосторонніх та багатосторонніх переговорів та підписання угод з доступу до ринків товарів та послуг з країнами-членами Робочої групи СОТ.	Проведення 7-ох засідань Робочої групи з розгляду заявки України про вступ до СОТ; проведення двосторонніх переговорів з 35 країнами-членами СОТ.
Гармонізація законодавства України відповідно до вимог угод СОТ.	Скасовано деякі податкові пільги Встановлено однакові ставки акцизного збору на вітчизняні та імпортні транспортні засоби Скасовано звільнення від ПДВ та податку на прибуток, платежів у Державний інноваційний фонд, ПДВ та митних зборів на імпорт Скасовано пільги у спеціальних економічних зонах та особливі режими для інвестиційної діяльності Скасовано вимогу продажу 50% валютної виручки Національному банку України суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при реалізації зовнішньоторговельних контрактів. Скасовано дискримінаційний підхід до іноземних компаній у використанні податкових векселів при розрахунках з бюджетом Встановлено фіксовану плату за видачу експортних ліцензій Скасовано додатковий збір при імпорті нафтопродуктів

Джерело: складено автором.

Також були завершені переговори щодо приєднання України до СОТ з Перу, Вірменією та Тайванем, але продовжувалися переговори з Киргизстаном. Упродовж 2005–2006 років було вирішено ряд проблемних питань, які сповільнювали процес переговорів між Україною та Робочою групою СОТ.

Зокрема, було проведено наступні заходи:

- Скасовано податкові пільги, які надавалися окремим підприємствам промисловості.
- Встановлено однакові ставки акцизного збору на вітчизняні та імпортні транспортні засоби відповідно до принципу національного режиму.
- Скасовано звільнення від ПДВ та податку на прибуток, платежів у Державний інноваційний фонд, ПДВ та митних зборів на імпорт сировини, матеріалів, обладнання та товарів, які не вироблялися в Україні та призначалися для використання у технологічних парках.
- Скасовано пільги у спеціальних економічних зонах та особливі режими для інвестиційної діяльності, включаючи звільнення від сплати мита на імпорт, ПДВ, акцизних зборів, квот та ліцензій, податку на прибуток, платежів у фонд соціального страхування безробіття, збору у Державний інноваційний фонд та обов'язкового продажу валютних надходжень.
- Скасовано вимогу продажу 50% валютної виручки Національному банку України суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності при реалізації зовнішньоторговельних контрактів.
- Скасовано дискримінаційний підхід до іноземних компаній у використанні податкових векселів при розрахунках з бюджетом.
- Скасовано режим ліцензування та квотування експорту деяких видів продукції.
- Встановлено фіксовану плату за видачу експортних ліцензій, яка відповідає вартості надання зазначеної послуги, замість плати в адвалерному еквіваленті до вартості контракту.
- Скасовано додатковий збір при імпорті нафтопродуктів [8, с. 84].

16 січня 2008 року, на переговорах в Лондоні, Україна та ЄС домовилися щодо питань експортних мит, видаливши останню перешкоду перед приєднанням України до СОТ. За період 14-річних переговорів було успішно завершено двосторонні переговори щодо доступу до ринків товарів та послуг із 52 країнами-членами СОТ, а також прийнято понад 50 законів для адаптації українського законодавства до стандартів СОТ. Найзначніші прориви в переговорному процесі відбулися у період 2005–2007 років, коли Україна отримала статус країни з ринковою економікою від ЄС та США, була скасована поправка Джексона-Вейніка, та успішно завершені переговори з ключовими країнами-членами СОТ.

Без вступу до СОТ Україна б не могла розпочати переговори щодо зони вільної торгівлі з Європейським союзом та іншими міжнародними організаціями. Членство в СОТ є передумовою для інтеграції до ЄС, оскільки більшість співпраць між країнами відбувається на торговельно-економічному рівні. Для європейської сторони статус України як члена СОТ є базовим критерієм відповідності її економіки міжнародним стандартам бізнесу, торгівлі та інвестицій. Вступ до СОТ є важливим для формування привабливого іміджу України на міжнародній арені та сприяє розвитку ділового середовища, яке сприяє економічному зростанню. Стандарти СОТ, такі як недискримінація та прозорість процедур, сприяють покращенню управління як приватними, так і державними підприємствами, а також зменшують ризик корупції [17].

Аналізуючи процес приєднання України до СОТ та його наслідки, можна визначити кілька ключових моментів. По-перше, вступ до СОТ відкрив Україні доступ до міжнародних ринків та сприяв розвитку її зовнішньоекономічних відносин. По-друге, членство в організації стало передумовою для початку переговорів щодо зони вільної торгівлі з Європейським союзом та іншими міжнародними партнерами. Крім того, вступ до СОТ відобразився на покращенні ділового клімату в країні, збільшивши прозорість та передбачуваність управління. Насамкінець, присутність України в СОТ сприяла зближенню її економічних стандартів з міжнародними нормами та сприяла зменшенню можливостей для

корупції. Таким чином, вступ України до СОТ відіграв важливу роль у формуванні її міжнародного статусу та економічного розвитку.

2.2 Оцінка економічних ефектів від членства України в СОТ

Членство в Світовій організації торгівлі (СОТ) визначається як важливий етап інтеграційного процесу країни у глобальну економіку. Для країн, що розвиваються, такий крок сприяє створенню сприятливого середовища для розвитку торгівлі, інвестицій та економічного зростання. Зокрема, для України вступ до СОТ відіграє стратегічне значення, що обумовлене її геополітичним положенням, ринковим потенціалом та прагненням до реформ. Ретельне оцінювання економічних переваг від участі у цій організації стає актуальним завданням для урядових структур, наукових установ та громадських організацій [26].

Міжнародний досвід показує, що країни-члени СОТ отримують значні переваги. Важливою перевагою для України є збільшення іноземних інвестицій у її економіку, подібно до того, як це відбувається у країнах Центральної та Східної Європи після вступу до СОТ. Другою важливою перевагою є зменшення тарифних та нетарифних обмежень для доступу українських товарів на основні зарубіжні ринки, що призводить до збільшення валютних надходжень від їх експорту та поліпшення умов торгівлі з іншими країнами-членами СОТ. Також важливою перевагою є можливість захищати інтереси українських виробників відповідно до процедур, передбачених у СОТ для розгляду торгових суперечок [14, с. 215].

Вступ України до СОТ також розширив можливості та переваги для розвитку бізнесу. Це стало можливим завдяки полегшенню зовнішньоекономічних торговельних процедур, спрощенню сертифікації та стандартизації, а також забезпечило доступ українських компаній до іноземних ринків товарів і послуг.

Для вітчизняних експортерів відкрилися можливості отримання сприятливого недискримінаційного режиму на ринках країн-членів СОТ, а також можливість вирішувати торговельні проблеми і спірні питання як на двосторонній, так і на багатосторонній основі [14, с. 216].

Перед приєднанням до СОТ в Україні середня ставка мита на сільгосппродукти складала 13,8%, а після вступу максимальна ставка скоротилася до 11%. У 2011 році середня ставка знизилася до 9,5%, що становить майже третину від рівня, який існував до приєднання до СОТ. Основне зниження мит зачіпало деякі конкретні продукти, на які раніше ставки були досить високими. Найбільш помітним стало зниження митних зборів на імпорт «чутливих продовольчих товарів», які виявилися менш захищеними перед більш серйозними конкурентами на міжнародному ринку [11, с. 48].

В 2010 році на безмитній основі до території України надійшло 37,4% від загального обсягу імпорту. Крім того, для половини всього імпорту митні збори не перевищували 10%, і лише 13% імпорту сільгосппродукції вартістю вище ввозилося за ставками митних зборів, що перевищують 10%.

Наслідки вступу України до СОТ доцільно розглянути на прикладі розвитку тваринництва і рослинництва. Так, до 2008 р. в країні спостерігалось збільшення дефіциту торгового балансу щодо свинини, переважно, завдяки збільшенню імпорту внаслідок зростання споживання цього продукту. Однак, після 2008 р. обсяг виробництва свинини значно збільшився (у 2010 р. виробництво свинини зросло на 19,9%, а в 2011 р. приріст становив додатково 11,6%). Тому, сьогодні можна сказати, що Україна повністю забезпечує себе яловичиною, а рівень самозабезпечення становить близько 80%.

Рослинництво також характеризується швидкими темпами розвитку. Так, завдяки винятково багатому врожаю ячменю у 2008–2009 рр. український експорт цієї культури в 2008–2010 рр. досяг 30,6% світового обсягу. Крім того, Україна є одним із найбільших виробників соняшникової олії в світі. В 2011 р. сільськогосподарський торговий баланс України сягнув 6,5 млрд дол. США.

Аналізуючи динаміку зовнішньоекономічної торгівлі в Україні за 2000–2012 рр., прослідковується, що з 2010 по 2012 рр. зовнішньоторговельний оборот зростає (Рис. 2.1).

Протягом періоду з 2004 по 2014 рік вартість експорту сільськогосподарських та харчових продуктів збільшилася в п'ять разів, а вартість їх імпорту – у три рази. Частка агропродовольчого експорту у загальному обсязі експорту зросла майже в три рази і досягла 31% у 2014 році. Агропродовольчий торговельний баланс завжди був позитивним і склав 11 млрд дол. США в 2014 році (Рис. 2.2).

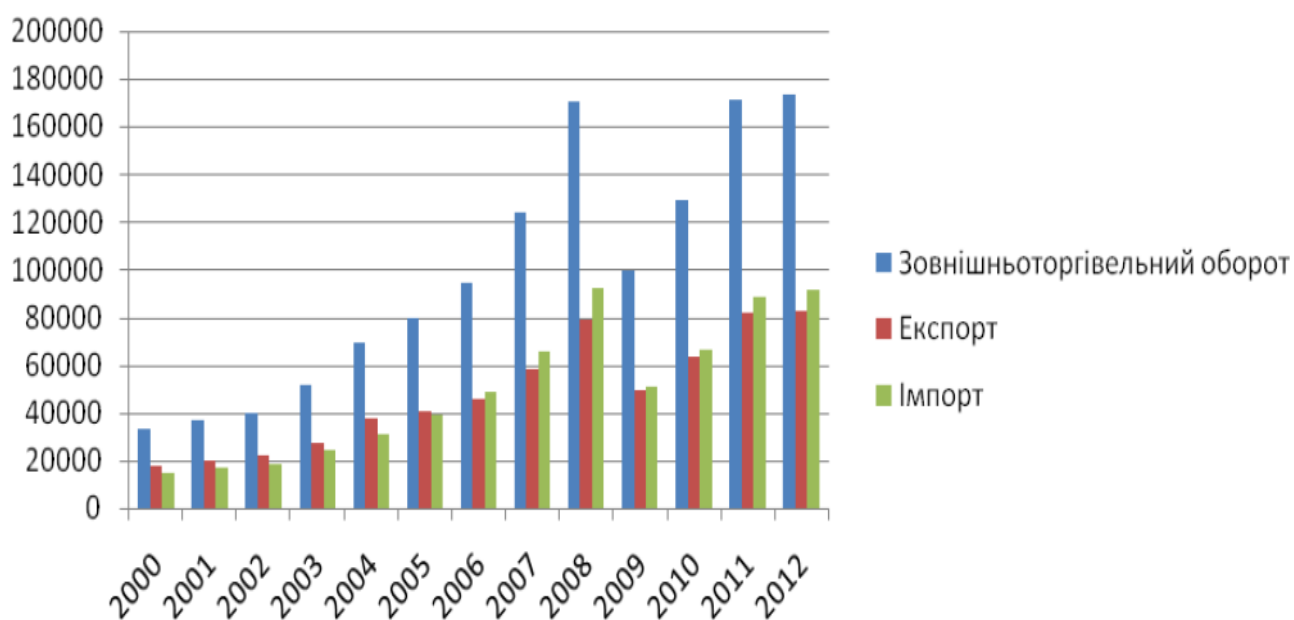

Рисунок 2.1 – Динаміка зовнішньоекономічної торгівлі в Україні за 2000–2012 рр.
(млн дол. США) [11, с. 50]

Одним з головних зобов'язань України перед країнами-членами СОТ було загальне зниження імпорتنих тарифів і заміна специфічних ставок адвалерними. Цей процес відбувався у два етапи: у 2005 і 2008 роках. Наприклад, у 2005 році кількість специфічних ставок на сільськогосподарську продукцію та готові харчові продукти зменшилася з 471 до 171, і їх замінили адвалерні ставки ввізного мита. Поступово було скасовано більшість специфічних ставок у 2008 році, а також зменшено ряд адвалерних ставок на імпорт різних продуктів. Це призвело до

зменшення середнього тарифу на імпорт сільськогосподарської продукції з 32,2% до 9,3% до 2014 року, коли середній тариф склав 8,7% (Рис. 2.3).

Протягом семи маркетингових років, зокрема у 2006 / 07, 2007 / 08, 2010 / 11 та 2011 / 12 роках, в Україні були введені обмеження на експорт зернових, такі як квоти або експортне мито, хоча правила СОТ забороняють застосування квот. Наслідки цих обмежень у 2007–2011 роках були значними. За оцінками Світового Банку, експортери втратили прибуток на суму 1,3 млрд дол. США у 2006 / 07 році, 3,9 млрд дол США у 2007 / 08 році, а також від 1,9 до 2,6 млрд дол. США у 2010 / 11 році. Ці обмеження також призвели до зменшення інвестиційної привабливості українського ринку зернових у середньо- та довгостроковій перспективі. З 2012 / 2013 маркетингового року експорт зернових регулюється через добровільні експортні обмеження, коли трейдери погодилися добровільно обмежити експорт до рівня 80% потенційного обсягу. Для підтримки виробників соняшникової олії в Україні був введений тариф на експорт соняшникового насіння. Цей тариф зменшувався на 1 відсотковий пункт щороку, з 17% у 2008 році до 10% у 2014 році [5, с. 14].

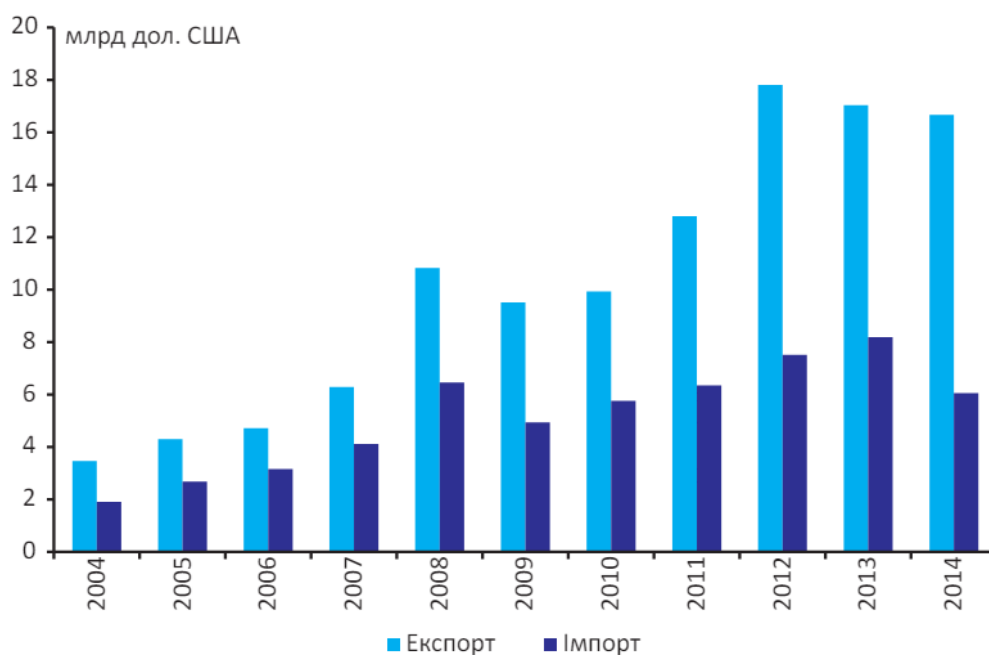

Рисунок 2.2 – Торгівля агропродовольчими товарами [5, с. 12]

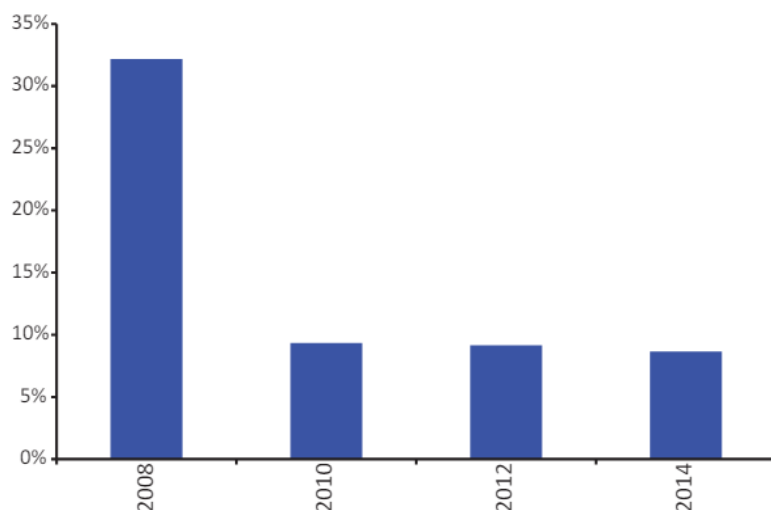

Рисунок 2.3 – Динаміка середнього імпортного тарифу на сільськогосподарську продукцію та готові харчові продукти [5, с. 13]

Результати аналізу структури імпорту й експорту товарів легкої промисловості наведено на рис. 2.4. З даних рисунку видно, що за досліджувані роки Україна була більшою мірою імпортером продукції легкої промисловості, ніж її експортером. До 2008 р. цей ринок у цілому за структурою загального товарообороту скорочувався (більші частки були у високотехнологічній продукції машинобудування, хімічної промисловості).

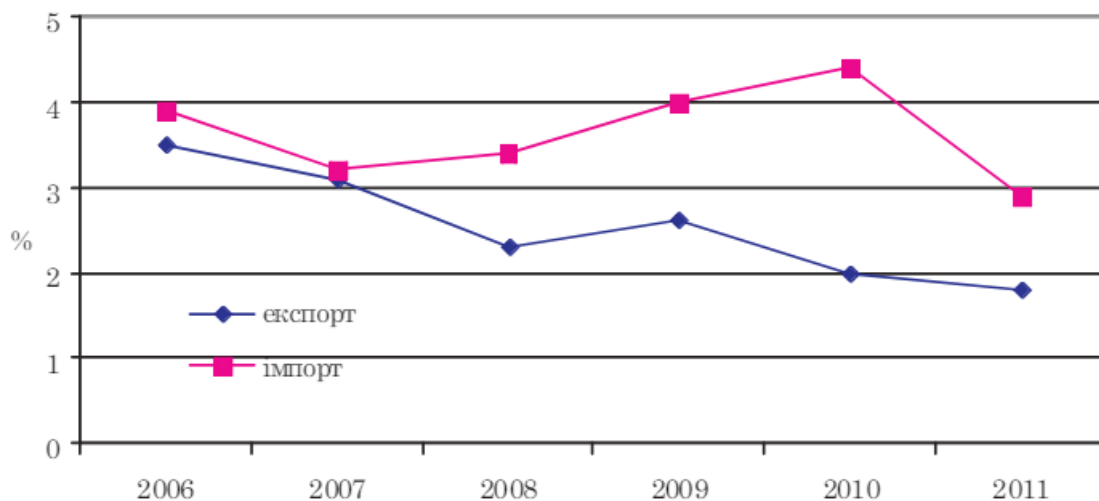

Рисунок 2.4 – Частка продукції легкої промисловості в структурі експорту / імпорту за період 2006–2011 рр. по Україні, % [7, с. 63]

Є підстави для того, щоб стверджувати, що відкриття кордонів і зняття торговельних бар'єрів сприяло ввезенню в Україну зазначеної продукції, тоді як

українські підприємства не могли скористатися такими можливостями і, з урахуванням зростаючої конкуренції на ринку, ще більше втратили свої позиції. Зростання показників у структурі експорту в 2009 році можна пояснити, по-перше, впливом економічної кризи, коли товари першої необхідності (одяг і харчування) починають витісняти з товарообороту високотехнологічну продукцію та засоби виробництва, а по-друге, це зростання було приглушено ще більш значним зростанням частки продукції легкої промисловості в структурі імпорту. Таким чином, імпортозалежність України щодо продукції легкої промисловості з вступом України до СОТ зросла. Галузь виявилася невідповідною до нових умов господарювання, і державними органами влади не було розроблено достатньо механізмів захисту галузі від ще більшого загострення кризи. 67

Варто відзначити, що протягом періоду інтеграції до СОТ від 2005 до 2008 років було ухвалено 55 законів України та значну кількість постанов Кабінету Міністрів України зі змінами та доповненнями, які адаптовували окремі положення до вимог СОТ. Серед інших зобов'язань, Україна взяла на себе зобов'язання здійснити поступове зниження експортного мита на живу худобу та шкіряну сировину, починаючи з 1 січня 2009 року [7, с. 67].

Після успішного виконання ряду заходів у сфері зовнішньої торгівлі, які були розроблені та реалізовані органами державної влади України, а також асоціаціями вітчизняних товаровиробників-експортерів, громадськими організаціями та окремими підприємствами різних галузей, були досягнуті вагомі позитивні результати.

Зокрема, була створена спільна адаптивна зовнішньоторговельна стратегія, яка координувала зусилля підприємств-експортерів шкіряно-взуттєвої продукції на зовнішніх та внутрішніх ринках. Активізувалася робота посольств, консульств та торгово-промислової палати України, це сприяло реалізації вітчизняних проєктів за кордоном.

Також була посилена міжвідомча координація у сфері адаптації вітчизняного законодавства до норм і вимог СОТ, а також у взаємодії з виконавчими органами СОТ. Згідно з Указом Президента України №522 / 2010 від

08.04.2010 «Про деякі питання представництв економічних інтересів України за кордоном», у складі закордонних дипломатичних представництв України були утворені відділи з економічних питань.

Дієвість цих заходів підтверджується їхнім технічним, кадровим і інформаційним забезпеченням, яке зробило їх ефективними інструментами для оптимального використання всіх переваг, які надає СОТ, у міжнародній торгівлі, зокрема й продукції легкої промисловості України [33, с. 165].

Серед головних досягнень останніх років у СОТ – ратифікація Україною низки нових угод СОТ, передусім Угоди про спрощення процедур торгівлі та приєднання до Угоди про державні закупівлі. Спільно з членами СОТ прийнято важливе рішення з експортної конкуренції, яким передбачено скасування експортних субсидій у сільському господарстві. Це забезпечує експортерам України рівні умови конкуренції з іншими світовими експортерами сільськогосподарської продукції.

Для відображення основних тенденцій розвитку зовнішньої торгівлі України проаналізуємо її основні показники за період 2018–2020 рр. У табл. 2.1 представлено абсолютні показники експорту, імпорту та зовнішньоторговельного обігу України в динаміці за 2018–2020 рр.

У 2019 році спостерігалася позитивна динаміка зовнішньоторговельного обігу, що виявилася у зростанні темпів приросту на 6,06% порівняно з попереднім роком, що становило 6 322,22 млн доларів США. Це досягалося завдяки збільшенню як експорту, так і імпорту на 5,75% та 6,35% відповідно (табл. 2.2). Однак, незважаючи на ці позитивні тенденції, в 2019 році негативний торговельний баланс склав 10 745,59 млн доларів США.

Підсумки зовнішньої торгівлі в 2019 році, в цілому, мало відрізнялися від попереднього року. Україна продовжувала експортувати сировину та сільськогосподарську продукцію, водночас імпортуючи нафтопродукти, вироби з полімерів і хімічні добрива, а також багато готової продукції.

Таблиця 2.2 – Динаміка обсягових показників розвитку зовнішньої торгівлі України за 2018–2020 рр. [14, с. 217]

Показники, млн дол. США	Рік			Відхилення			
	2018	2019	2020	абсолютне, млн дол. США		Відносне, %	
				2019	2020	2019	2020
Експорт	47334,99	50054,61	49191,70	2719,62	-862,91	5,75	-1,72
Імпорт	57187,60	60800,20	54336,13	3612,60	-6464,07	6,32	-10,63
Зовнішньоторговельний обіг	104522,59	110854,81	103527,83	6332,22	-7326,98	6,06	-6,61

Джерело: складено автором

Розвиток зовнішньої торгівлі в Україні гальмували наступні проблеми у діяльності держави: відсутність чіткої стратегії для структурних змін у економіці, недостатньо ефективний механізм фінансової підтримки експорту, низький рівень інвестицій у модернізацію експортоорієнтованих виробництв, великі витрати, пов'язані з зовнішнім державним боргом, не вигідні умови кредитування для експорту, неефективна боротьба з спекуляціями у сфері ПДВ та експортними операціями через офшорні компанії і т.д.

На сучасному етапі міжнародного співробітництва зростає значення сільського господарства, особливо у вирішенні питань продовольчої безпеки, соціальних і екологічних проблем. Україна активно бере участь у цих процесах через свою співпрацю з ООН та ФАО.

Засідання Генеральної ради СОТ, яке відбулося 1–2 та 4 березня 2021 року, було важливою подією для міжнародного торговельного співробітництва. Україна, представлена заступником міністра розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства, торговим представником України Тарасом Качкою, активно брала участь у цьому заході. Під час засідання були визначені пріоритети України в рамках СОТ, зокрема, досягнення прогресу у доступі до ринків

сільськогосподарської продукції. Також була обговорена важливість зв'язку між торгівлею та охороною довкілля, зокрема в контексті сталого розвитку.

Під час заходу представники Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України разом із представниками інших членів організації обговорювали ключові аспекти та напрями багатосторонніх торговельних переговорів. Серед питань, які були обговорені, входило скасування (обмеження) субсидій у галузі рибальства, введення мораторію на застосування мит до електронних передач даних, а також ряд питань, пов'язаних з впливом пандемії COVID – 19 на торгівлю й економіку, зокрема, забезпечення доступу до вакцин.

Розподіл користі та ризику від лібералізації торговельних режимів на агропродовольчому ринку є нерівномірним. Сільськогосподарські виробники вважаються найбільш уразливими, оскільки вони отримують мінімальну користь та максимальний ризик. У той же час, підприємства харчової промисловості, які часто є лідерами за обсягами іноземних інвестицій та перебувають у власності транснаціональних корпорацій, отримують переваги.

Досвід постсоціалістичних країн-членів СОТ показує, що після приєднання до організації найменш конкурентоспроможними на внутрішньому ринку стають виробники молока, яєць, м'яса, овочів та фруктів. Членство України в СОТ може призвести до зменшення тарифних і нетарифних обмежень для українських товарів на ключових світових ринках, а також збільшення іноземних інвестицій у легку промисловість. Це, в свою чергу, дозволить модернізувати обладнання та технології виробництва товарів легкої промисловості [14, с. 217–218].

В останні роки Україна використовує різноманітні інструменти в рамках СОТ для захисту та просування інтересів свого бізнесу і впливу на формування нових правил у світовій торгівлі.

Участь України у засіданнях Конференції міністрів, яка є найвищим керівним органом СОТ, дозволяє країні приймати найважливіші рішення та визначати пріоритетні напрями діяльності. Ці засідання проводяться раз на два роки.

Україна активно приєднується до спільних декларацій та заяв, що стосуються підтримки багатосторонньої торговельної системи, електронної комерції, дисциплін з внутрішнього регулювання послуг, торгівлі, а також розширення прав і можливостей жінок в економічній сфері.

Крім того, делегація України активно взаємодіє на двосторонніх зустрічах з представниками понад десяти країн світу з метою розширення торговельно-економічної співпраці.

Україна активно використовує можливості, які надає членство в СОТ, для захисту своїх економічних інтересів. Проблеми у торгівлі виникають час від часу, і Україна висуває їх на розгляд відповідних органів СОТ, таких як Генеральна рада та інші комітети.

У 2016 році Україна висловила своє занепокоєння щодо обмежень, які РФ застосовує щодо українських товарів, на засіданнях СОТ. При цьому було надіслано відповідні повідомлення країнам-членам СОТ, де висловлено позицію України щодо невиконання росією міжнародних зобов'язань.

У випадках, коли проблеми не можна вирішити в інший спосіб, Україна використовує механізм урегулювання торгових суперечок. Наприклад, були ініційовані справи щодо обмежень росією на українське залізничне обладнання та імпорту і транзит товарів з України.

Україна також виносила на розгляд справи щодо антидемпінгових заходів та інших торговельних обмежень. Усі ці дії спрямовані на захист інтересів українських виробників та доведення правомірності дій України в міжнародних торговельних справах.

На сьогодні Україна успішно користується можливостями, що випливають з її членства в СОТ, і активно взаємодіє у вирішенні ключових питань, що стоять перед організацією і системою міжнародного торговельного права загалом.

Україна приймає активну позицію у спробах тлумачення та застосування норм угод СОТ та участь у процесі вирішення суперечок через Апеляційний орган.

Хоча ще багато роботи потрібно зробити у різних сферах, важливо, щоб український бізнес виступав активно у всіх питаннях, що виникають в контексті СОТ [23, с. 10].

Тож, дослідження показує, що членство України в СОТ відкриває широкі можливості для розвитку торгівлі та зміцнення економіки країни. Участь в організації дозволяє відстоювати інтереси українських виробників за допомогою різноманітних механізмів та процедур, що надає СОТ.

Активна участь України у профільних органах СОТ, в тому числі на засіданнях Генеральної ради, сприяє вирішенню проблемних питань у торгівлі та захисту національних інтересів. Застосування механізму урегулювання торговельних суперечок дозволяє ефективно вирішувати конфліктні ситуації та зміцнювати позицію України на міжнародному ринку.

Завдяки членству в СОТ українські підприємства мають доступ до нових ринків та можливість конкурувати на міжнародному рівні. Крім того, співпраця з іншими країнами-учасницями СОТ сприяє обміну досвідом та технологіями, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності українських підприємств.

Членство в СОТ сприяє розширенню експортних можливостей, зниженню торговельних бар'єрів і захисту національних інтересів.

Отже, вступ України до СОТ має значний потенціал для стимулювання економічного зростання, розвитку торгівлі та зміцнення міжнародних партнерських відносин.

2.3 Виклики та можливості співробітництва з СОТ в умовах воєнного стану

Співробітництво з СОТ в умовах воєнного стану в Україні має подвійний характер: з одного боку, це виклики, пов'язані з порушенням ланцюгів постачання та негативним інвестиційним кліматом, з іншого – це можливості, які

відкриваються завдяки міжнародній підтримці, захисту національних інтересів та розвитку внутрішньої економіки (Рис. 2.5).

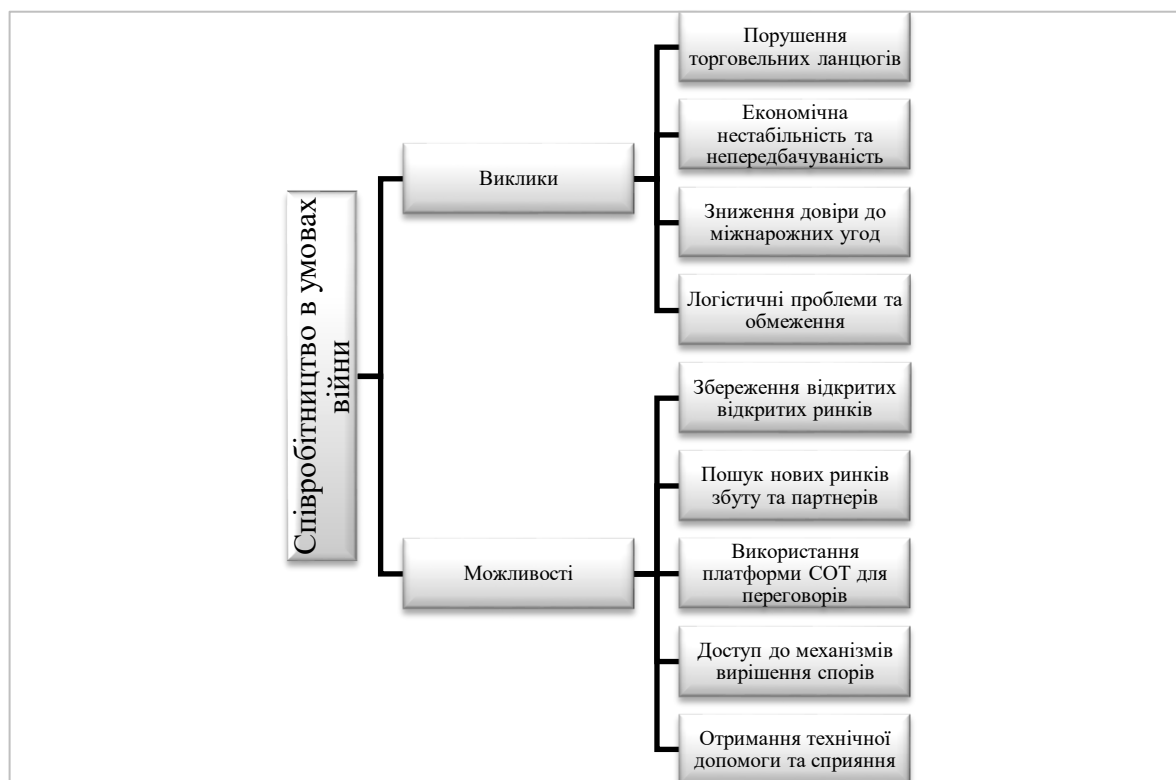

Рисунок 2.5 - Виклики та можливості співробітництва з COT в умовах воєнного стану

Джерело: складено автором.

Оптимальне використання потенціалу COT може допомогти Україні не тільки витримати виклики війни, але й підготувати фундамент для майбутнього економічного зростання.

Крім того, використання міжнародних норм і стандартів COT може сприяти підвищенню конкурентоспроможності українських товарів і послуг, стимулюючи розвиток внутрішнього ринку та підготовку до післявоєнного відновлення. Це може включати впровадження сучасних технологій, удосконалення виробничих процесів та підвищення якості продукції, що дозволить українським компаніям успішніше конкурувати на міжнародних ринках.

Російське вторгнення в Україну 24 лютого 2022 року зруйнувало життя мільйонів українців. Жахлива війна вже вбила та поранила тисячі людей,

зруйнувала їхні домівки, змусила мільйони українців залишити рідні міста чи навіть тікати з країни.

Тим не менш, наслідки російської агресії не обмежуються територією України, вона суттєво впливає на світову економіку загалом. Світова організація торгівлі неодноразово згадувала про наслідки російсько-української війни для світових торгових потоків.

Кілька членів СОТ, зокрема Албанія, Австралія, Канада, Європейський Союз, Ісландія, Японія, Республіка Корея, Республіка Молдова, Чорногорія, Нова Зеландія, Північна Македонія, Норвегія, Сполучене Королівство та Сполучені Штати, випустили дві спільні заяви щодо агресії Росії проти України. У спільній заяві від 14 березня 2022 року держава-член не просто засудила російську агресію як прояв «кричущого порушення міжнародного права, Статуту ООН та основоположних принципів міжнародного миру та безпеки », але також оголосили про свої дії щодо призупинення поступок або інших зобов'язань щодо росії, включаючи призупинення режиму найбільшого сприяння.

Принцип найбільшого сприяння називають «наріжним каменем» системи СОТ. Вказаний принцип забороняє державі-члену ставитися до іншої держави-члена гірше, ніж до будь-якої іншої країни. Призупинення режиму ННС для товарів і послуг росії означає, що країни-члени можуть прийняти численні акти, які обмежують доступ російських товарів і послуг на їхні ринки. Такі дії можуть означати високі імпорتنі мита, повне ембарго на певні товари або додаткові процедури щодо російських послуг. Державам-членам необхідно було прийняти відповідні акти на національному (або ЄС) рівні для реалізації вищезазначених намірів [32].

Отже, які саме заходи були вжиті? По-перше, багато держав ввели додаткові 35-відсоткові мита на імпорт російських товарів. Наприклад, згідно з останньою постановою відповідно до Регламенту про внесення змін до санкцій проти Росії (№ 2) 2022 року, Нова Зеландія запровадила додаткові 35-відсоткові імпорتنі мита на всі товари російського походження, які застосовуються з 25 квітня 2022 року. Такі ж заходи запровадила Австралія. Хоча Сполучене Королівство не запровадило

додаткові мита на всі російські товари, перелік товарів, на які поширюються додаткові 35-відсоткові мита з 25 березня 2022 року, все ще є значним і включає деревину, залізо та сталь, мідь, алюміній, техніку, добрива тощо. Такий перелік ще оновлюється. Канада також застосувала 35-відсоткове імпорتنе мито до всього імпорту з Росії та Білорусі.

Ще один спосіб поводження з рф – повна заборона експорту чи імпорту певних товарів. Перелік таких товарів, заборонених до експорту, прийняли Нова Зеландія, Австралія, Велика Британія, Європейський Союз і США. Такі списки зазвичай включають предмети військового або подвійного призначення, предмети розкоші та високотехнологічні товари, вироби, що використовуються для виготовлення зброї тощо.

Заборона імпорту з росії в першу чергу спрямована на викопне паливо, оскільки воно є значним вкладником російського бюджету. Тим не менш, це питання викликало багато дебатів у деяких країнах-членах, оскільки деякі з них, наприклад країни ЄС, сильно залежать від російської нафти та газу. У той час як Сполучені Штати вже прийняли заборону на імпорт на територію Сполучених Штатів російської нафти, зрідженого природного газу та вугілля. Натомість ЄС прийняв лише заборону на купівлю, імпорт або передачу вугілля та іншого твердого викопного палива. походженням з рф в ЄС.

Окрім наведених вище торговельних санкцій, які демонструють певний рівень узгодженості між державами-членами СОТ, існують деякі додаткові заходи, які є більш автономними за своїм характером. Наприклад, ЄС наклав певні обмеження на участь російських структур у процесах державних закупівель [32].

Важливо зазначити, що міжнародна економічна інтеграція для України на сьогоднішній день виступає важливим та актуальним кроком, який має визначальний вплив на економічний розвиток та міжнародні відносини країни в умовах глобалізації та постійних змін на світовому ринку.

За результатами складного 2022 року Україна експортувала свої товари та послуги до 233 країн та територій світу. Основними країнами-партнерами України є Польща, Румунія, Туреччина, Китай, Угорщина та Німеччина. Темпи зростання

показників експорту у 2022 році є меншими, оскільки через повномасштабне вторгнення росії кількість експорту з України скоротилась з 68079,6 до 44172,8 млн дол. США, або на 35,1% у загальному обсязі. Серед партнерів по зоні вільної торгівлі з Чорногорією та ЄС спостерігалось зростання експорту відповідно на 21,3% та 4,2% (табл. 2.3).

Таблиця 2.3 – Експорт України в умовах повномасштабного вторгнення [6, с. 201]

З ким угода про ЗВТ	2021	2022	2022 / 2021
Грузія	435400	248700	-42,9
Македонія	120100	72000	-40,1
Чорногорія	6700	8200	21,3
ЄС	26777200	27903200	4,2
Канада	160100	105900	-33,9
Ізраїль	731100	328700	-55,0
ВБ	1074800	439300	-59,1
Туреччина	4142600	2943600	-28,9

Основними українськими регіонами-експортерами у 2022 році стали Київ (27,1% від експорту України), Дніпропетровська (12%), Львівська (7,2%), Одеська (5,6%) та Запорізька (5,5%) області.

З Туреччиною після підписання угоди про ЗВТ не відбулось збільшення експорту у зв'язку з тим, що угода була підписана напередодні вторгнення. Угода про зону вільної торгівлі між Україною і Туреччиною була парафована 3 лютого 2022 року прем'єр-міністром України і міністром торгівлі Туреччини. Угода набуде чинності після ратифікації її парламентами обох країн та обміну ратифікаційними грамотами. Україна виражає готовність прийняти необхідні заходи для здійснення ратифікації цієї Угоди про вільну торгівлю. Розглядається можливість розпочати переговори щодо перегляду цього документа у 2024 році. Узагальнити дію угоди можна буде хоча б через рік після її вступу в дію [6, с. 201].

У 2022 році в експорті переважали зернові культури, жири й олії, чорні метали. У Додатку Г показано, які основні експортні та імпорتنі позиції

переважають у співпраці між Україною та країнами-підписантами угод про зони вільної торгівлі.

У напрямках експорту на Захід і Близький Схід можна виділити три головні товарні позиції: зернові культури, жири та олії, а також чорні метали або електричні машини й обладнання, і наземний транспорт. Однак експорт останніх суттєво знизився через знищення металургійних і багатьох машинобудівних підприємств, а також їхнє перебування на окупованих територіях. Водночас внутрішня потреба у транспортних засобах значно зросла. Це, звичайно, призвело до зменшення обсягів експортних поставок, навіть у межах зон вільної торгівлі. Щодо імпорту, основними товарами були ядерні реактори, котли, машини, обладнання та механічні пристрої.

У зв'язку з повномасштабним вторгненням РФ в Україну, кілька країн-партнерів підписали угоди про спрощення умов вільної торгівлі для підтримки економіки України. Наприклад, між Україною та ЄС було розроблено регламент, спрямований на поглиблення торговельних відносин з ЄС та продовження експорту до інших країн світу. Згідно з регламентом, тимчасово скасовуються всі тарифи, антидемпінгові мита на імпорту товарів з України, а також глобальні захисні заходи щодо імпорту українських товарів [6, с. 202].

29 квітня 2024 року Україна та Об'єднані Арабські Емірати підписали спільну заяву про завершення переговорів про угоду про всеосяжне економічне партнерство. За результатами переговорів вдалося домовитися про значну лібералізацію доступу як до ринків товарів, так і до ринків послуг, а також наблизитися до поглиблення співпраці в торговельній, інвестиційній, економічній, цифровій та інших сферах [25].

Після повномасштабного вторгнення Росії міжнародна торгівля України зазнала значних змін. Пріоритети змістилися від правових до політичних рішень. Міжвідомча комісія з міжнародної торгівлі зі значними труднощами приймала рішення щодо процесів, які були порушені задовго до 24 лютого 2022 року, порушуючи строки, передбачені законодавством. Європейський Союз знову

продовжив односторонні торговельні преференції для України, що спричинило українсько-польський конфлікт на кордоні.

Безумовно, врегулювання українсько-польського торгового конфлікту залишатиметься в центрі уваги міжнародної торгівлі цього року. Хоча проблема має політичний характер, її необхідно вирішувати в рамках правових механізмів. Заборони чи обмеження в торгівлі безумовно порушують положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також угод Світової організації торгівлі (СОТ).

Під час переговорів щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС українська сторона запропонувала включити до договору статтю про «Двосторонні захисні заходи». Це дозволило б застосовувати тимчасові захисні заходи у випадках, коли двостороння лібералізація торгівлі призводить до непередбачуваного зростання імпорту товарів та завдає шкоди (або загрожує завдати шкоди) національним виробникам. У такому випадку одна зі сторін могла б запровадити квоту чи тимчасове захисне мито до рівня, що діяв до укладення Угоди. Однак Європейська комісія відхилила цю пропозицію, і наразі в Угоді передбачені лише положення про застосування глобальних захисних заходів, що стосуються всіх країн (стаття, що відсилає до Генеральної угоди з тарифів і торгівлі та Угоди СОТ про захисні заходи).

Отже, польські виробники, які страждають від збільшення імпорту товарів з України, мають право ініціювати захисне розслідування, під час якого повинні довести факт зростаючого масового імпорту та його шкідливий вплив на національну промисловість. Проте, вони не обрали цей шлях через складність юридичного процесу, що вимагає об'єднання зусиль усієї галузі ЄС та достатніх доказів для застосування захисних заходів. Замість цього, польські аграрії вирішили чинити політичний тиск на владу та Європейську комісію, домагаючись скасування односторонніх преференцій та намагаючись вплинути на переговори щодо умов вступу України до ЄС.

У відповідь уряд України ініціював три справи в Органі врегулювання суперечок СОТ проти Польщі, Угорщини та Словаччини. Ці справи перебувають

на стадії консультацій, і Україна ще не скликала панель арбітрів для їх розгляду, хоча може зробити це в будь-який момент.

Однак, останні заяви українських урядовців про можливе застосування дзеркальних обмежень щодо імпорту польських товарів свідчать про те, що українська сторона надає перевагу політичному врегулюванню конфлікту, а не юридичному процесу в межах СОТ.

У цьому контексті варто зазначити, що уряд України не має законних повноважень застосовувати заборони чи обмеження у відповідь на недружні чи дискримінаційні дії з боку Польщі. Український уряд може застосовувати заходи у відповідь лише до країни-агресора та країн, що не є членами СОТ, тоді як до членів СОТ застосовується механізм, передбачений угодами в межах цієї організації.

Втім, не виключено, що цього року Україна може обмежити імпорт товарів з Польщі іншими механізмами, не призначеними для такої ситуації, що буде радикальним політичним, а не правовим рішенням [22].

Отже, співробітництво з СОТ в умовах воєнного стану в Україні створює виклики, такі як порушення ланцюгів постачання та негативний інвестиційний клімат. Проте, це також можливість отримати міжнародну підтримку та захист національних інтересів. Використання міжнародних норм і стандартів СОТ може підвищити конкурентоспроможність українських товарів та послуг, стимулювати розвиток внутрішнього ринку та підготовку до післявоєнного відновлення. Заходи, прийняті деякими країнами-членами СОТ щодо санкцій проти росії, свідчать про важливість міжнародної співпраці в реагуванні на кризові ситуації. Для України важливо ефективно використовувати можливості співробітництва з СОТ для подолання поточних викликів та створення фундаменту для майбутнього економічного розвитку.

Після російського вторгнення, міжнародна торгівля України зазнала серйозних змін, особливо через політичні конфлікти з Польщею. Вирішення таких проблем потребує балансування політичних і правових підходів, але наразі пріоритет надається політичним рішенням.

РОЗДІЛ 3.

ВЕКТОРИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ СПІВРОБІТНИЦТВА УКРАЇНИ З СОТ

3.1 Пріоритетні напрямки відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ

Широкомасштабне вторгнення російської федерації та наслідки цієї війни для економічного розвитку України суттєво відображаються на різних аспектах національної економіки. Одним із ключових наслідків є збільшення витрат на військову оборону. У зв'язку з воєнним станом та потребами укріплення обороноздатності країни, уряд України змушений збільшувати фінансування військових програм, військово-промислового комплексу та розвитку сучасних військових технологій. Це призводить до зростання державних витрат і відповідного збільшення бюджетного дефіциту, що може вплинути на інші сфери економіки, такі як освіта, охорона здоров'я та соціальні програми.

Зменшення обсягів міжнародної торгівлі та інвестиційної активності також є серйозним наслідком війни. Військові дії, політична нестабільність та ризик для іноземних інвесторів призводять до скорочення міжнародних торговельних операцій та зменшення інвестицій в українську економіку. Це може вплинути на зовнішньоекономічні показники країни, такі як обсяги експорту та імпорту, баланс торгівлі та зовнішнього доларового обігу.

У такій складній ситуації, стратегічний захист економічних інтересів України в системі СОТ стає надзвичайно важливим завданням. Членство України в цій міжнародній організації надає країні можливість активно захищати свої торговельні інтереси та брати участь у міжнародних торговельних відносинах на рівних з іншими країнами-учасницями.

Для ефективного стратегічного захисту економічних інтересів у СОТ, Україна повинна приділяти особливу увагу таким аспектам, як участь у міжнародних торговельних переговорах, захист інтелектуальної власності, зменшення торговельних бар'єрів для українських товарів та послуг, а також підтримка міжнародного правового регулювання торгівлі.

Пріоритетні напрямки відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ представлені схематично на рисунку 3.1.

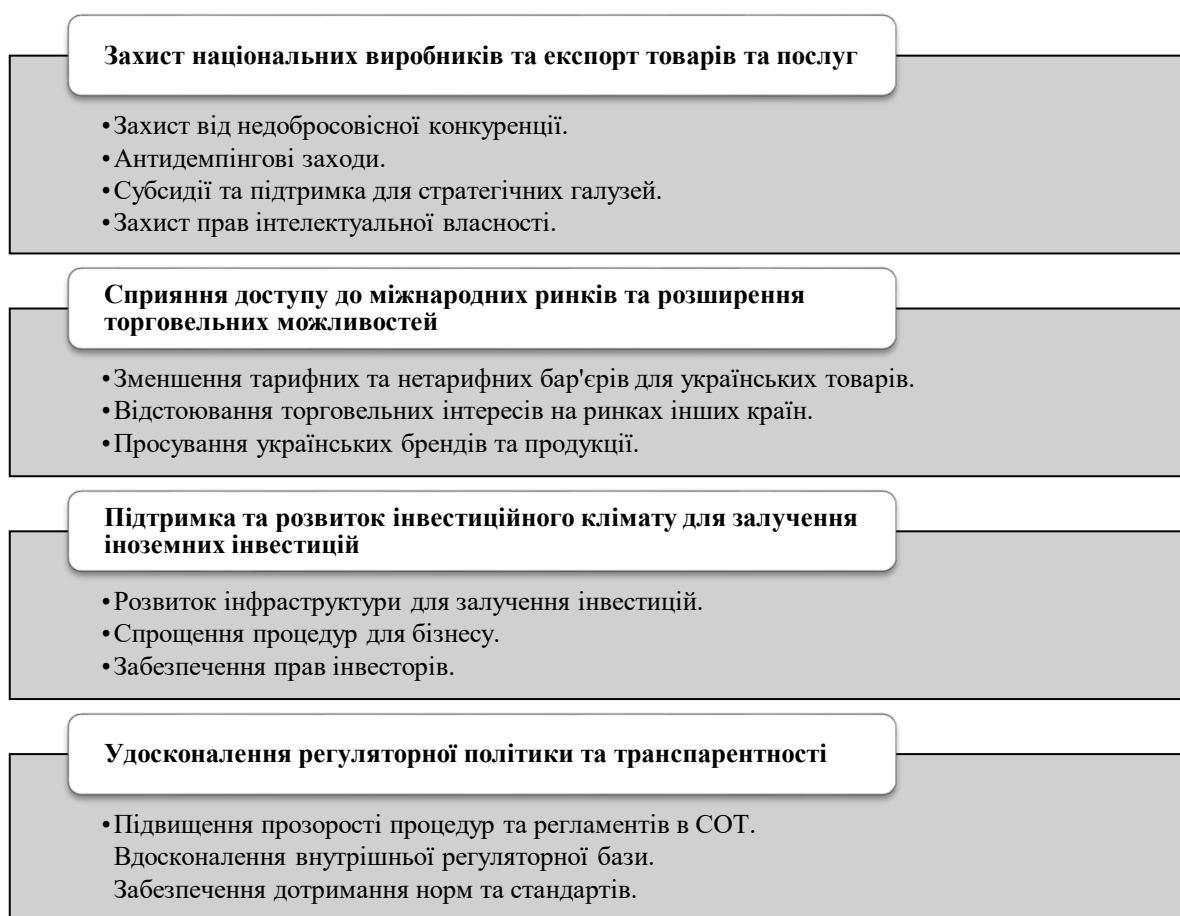

Рисунок 3.1 - Відстоювання економічних інтересів України в системі СОТ:
пріоритетні напрямки

Джерело: складено автором.

Сьогодні Україна має активно сприяти розвитку міжнародних торговельних відносин з іншими країнами-партнерами, шляхом підписання та ратифікації міжнародних торговельних угод, сприянням експорту та інвестиційній активності, а також захистом прав іноземних інвесторів в Україні.

Отже, стратегічний захист економічних інтересів України в системі СОТ в умовах війни з російською федерацією є надзвичайно важливим завданням, яке потребує комплексного підходу та інноваційних рішень для забезпечення стабільності та розвитку української економіки [13, с. 47].

Захист економічних інтересів України в міжнародних торговельних переговорах, зокрема в рамках Світової організації торгівлі (СОТ), є ключовою складовою стратегії розвитку країни в умовах глобальної економіки. Це завдання вимагає систематичного та комплексного підходу, спрямованого на забезпечення захисту інтересів української економіки та її позицій на міжнародних ринках.

Розробка стратегічних планів дій є важливою передумовою для успішного захисту економічних інтересів. Ці плани мають бути орієнтовані на розвиток ключових секторів економіки, таких як промисловість та сільське господарство, а також на стимулювання інноваційних технологій. Вони повинні враховувати потенційні виклики та можливості, що виникають внаслідок зовнішньоекономічних відносин, та надавати стратегічні рекомендації для забезпечення стабільного економічного розвитку.

Особлива увага має бути приділена захисту промисловості України. Цей сектор є основою економічної стабільності країни та її здатності до конкуренції на міжнародних ринках. Зокрема, важливо розробити стратегії захисту від недобросовісної конкуренції, державних субсидій для іноземних компаній та тарифних бар'єрів, які можуть шкодити українській промисловості.

Сільське господарство також відіграє важливу роль в економіці України, особливо з урахуванням її аграрного потенціалу. Захист сільськогосподарського сектора передбачає розробку механізмів підтримки фермерських господарств, захист від дешевого імпорту та сприяння розвитку експортних можливостей українських сільгосппродуктів.

Розвиток інноваційних технологій є ключовим фактором в економічному зростанні України. Для цього важливо розробити стратегії захисту інтелектуальної власності та створення сприятливих умов для розвитку новаторських технологій та наукових досліджень.

Крім цього, участь України в міжнародних торговельних переговорах в рамках СОТ передбачає активне ведення дипломатичної діяльності та лобіювання інтересів країни на міжнародній арені. Для цього важливо мати кваліфікованих фахівців та експертів з міжнародної торгівлі, які б могли ефективно представляти інтереси України в різних міжнародних форумах та переговорах.

Отже, активний захист економічних інтересів України в міжнародних торговельних переговорах, зокрема в рамках СОТ, вимагає ретельної розробки стратегічних планів дій, орієнтованих на захист ключових секторів економіки, захист прав та забезпечення стабільного доступу до міжнародних ринків [13, с. 49].

Захист економічних інтересів України у міжнародних торговельних переговорах, зокрема в рамках Світової організації торгівлі (СОТ), є однією з пріоритетних стратегічних задач у контексті сучасних глобальних викликів. Це завдання передбачає активне втручання української держави у міжнародні торговельні відносини з метою захисту власних торговельних інтересів, забезпечення стабільного доступу до міжнародних ринків та відстоювання прав країни у міжнародному економічному середовищі.

Підтримка внутрішнього виробництва та збільшення експортної конкурентоспроможності є важливими завданнями для забезпечення економічної стабільності та розвитку України, особливо в умовах війни. Ці заходи спрямовані на зміцнення внутрішнього ринку, забезпечення зростання виробництва та зменшення залежності від імпорту, а також на розширення зовнішньоекономічних зв'язків та ринків збуту для українських товарів та послуг.

Стимулювання інвестицій у сучасні технології та інновації є одним з ключових методів досягнення цих цілей. Інвестиції у нові технології дозволяють підвищувати продуктивність та якість виробництва, зменшуючи витрати та підвищуючи конкурентоспроможність товарів на світових ринках. Це може бути досягнуто за допомогою сприяння державних програм та ініціатив, які спрямовані на стимулювання інвестицій у дослідження та розвиток, а також на підтримку впровадження сучасних технологій у виробництво [10, с. 470].

Підтримка малих та середніх підприємств (МСП) також відіграє важливу роль у забезпеченні економічного розвитку. МСП часто є драйверами інновацій та розвитку, але вони також зазнають великого тиску в умовах війни та економічної нестабільності. Для їх підтримки необхідно розробляти та впроваджувати спеціальні програми фінансування, консультування та підтримки, які сприяють розвитку МСП та забезпечують їхню конкурентоспроможність на ринку.

Активна підтримка експортних програм та розвиток нових зовнішніх ринків є також важливим аспектом стратегії захисту економічних інтересів. Розширення експортних можливостей дозволяє розповсюджувати ризики та забезпечувати додаткові джерела прибутку для українських підприємств. Для цього необхідно розвивати ефективну інфраструктуру експорту, залучати зовнішніх консультантів та експертів для вивчення потенційних ринків, а також активно просувати українські товари та послуги на міжнародних ринках.

Отже, підтримка внутрішнього виробництва та збільшення експортної конкурентоспроможності є важливими завданнями для України в умовах війни з Росією. Це може бути досягнуто шляхом стимулювання інвестицій у сучасні технології та інновації, підтримки МСП та активної підтримки експортних програм та розвитку нових зовнішніх ринків [20].

Активний вплив на міжнародні торговельні відносини та міжнародні організації відіграє важливу роль у стратегічному захисті економічних інтересів України, враховуючи широкомасштабне вторгнення Росії та геополітичне напруження в світі. Цей підхід передбачає активну участь України у розробці та реалізації міжнародних торговельних угод та вплив на процес розробки міжнародних правил торгівлі.

Участь в розробці та реалізації міжнародних торговельних угод є ключовим інструментом для захисту економічних інтересів України. Шляхом участі в торговельних переговорах та підписання торговельних угод Україна може захищати свої інтереси, забезпечуючи вільний доступ на зовнішні ринки для українських товарів та послуг, а також зменшуючи торговельні бар'єри для експорту.

Додатково, активний вплив на розробку міжнародних правил торгівлі дозволяє Україні захищати свої економічні інтереси у міжнародному контексті. Шляхом участі в роботі міжнародних організацій, таких як Світова організація торгівлі (СОТ), Україна може впливати на процес формування міжнародного торговельного права та стандартів, що відображають її специфічні потреби та інтереси.

Зокрема, активна участь в міжнародних торговельних організаціях дозволяє Україні сприяти розвитку та розширенню правового регулювання торгівлі, у тому числі захисту інтелектуальної власності, зменшенню тарифних бар'єрів та удосконаленню механізмів врегулювання торгових спорів [10, с. 482–483].

Отже, у цьому контексті, ефективний захист економічних інтересів України в умовах війни вимагає комплексного та стратегічного підходу, який охоплює різноманітні аспекти економічної діяльності та міжнародних відносин. Передовсім, необхідно активно підтримувати внутрішнє виробництво та збільшувати експортну конкурентоспроможність шляхом інвестицій у сучасні технології, підтримки малих та середніх підприємств, а також активної підтримки експортних програм та розвитку нових зовнішніх ринків. До того ж, важливим елементом стратегії є активна участь у міжнародних торговельних відносинах та міжнародних організаціях, яка дозволяє впливати на формування міжнародного торговельного права та стандартів.

В цілому, захист економічних інтересів України вимагає поєднання національних та міжнародних зусиль, системного підходу до розв'язання проблем та постійного моніторингу змін в економічному середовищі. Забезпечення ефективного стратегічного захисту є важливим фактором для зміцнення економічної стійкості та забезпечення подальшого розвитку країни в умовах складних внутрішніх та зовнішніх викликів.

3.2 Інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ

Україна, як активний учасник міжнародних торгових відносин, зокрема в рамках Світової організації торгівлі (СОТ), стикається з викликами та обмеженнями щодо захисту своїх економічних інтересів у контексті війни. Військові конфлікти та геополітичні напруження можуть викликати значні зміни у торговельних потоках, економічних умовах та міжнародному співробітництві. У цьому контексті ефективне використання інструментів та механізмів СОТ набуває важливості для забезпечення стабільності та захисту економічних інтересів країни. Такий підхід дозволяє Україні залишатися активним учасником світової економіки та міжнародного торговельного співтовариства навіть у складних умовах війни з росією [21].

На рисунку 3.2 схематично узагальнені основні інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ.

Тарифні інструменти	• Встановлення митних тарифів • Квотування
Нетарифні інструменти	• Технічні бар'єри в торгівлі (ТБТ) • Санітарні та фітосанітарні заходи (SPS)
Торгові заходи та політика	• Антидемпінгові заходи • Компенсаційні заходи • Заходи захисту
Інституційні механізми	• Переговори і участь у СОТ • Спори та арбітраж
Економічні інструменти	• Стимулювання інвестицій • Фінансові інструменти

Рисунок 3.2 - Інструменти та механізми забезпечення економічних інтересів України в системі СОТ

Джерело: складено автором.

Дипломатичні зусилля та переговори є важливими складовими зовнішньополітичної стратегії країни в умовах війни, оскільки вони дозволяють забезпечити міжнародну підтримку та вплив на міжнародну арену, що в свою чергу може сприяти захисту економічних інтересів країни. Дипломатичні зусилля можуть бути спрямовані на досягнення різноманітних цілей, таких як підтримка у справі мирного врегулювання конфлікту, відновлення торговельних зв'язків та міжнародного співробітництва, а також привернення уваги до наслідків війни для економіки та соціально-економічного розвитку країни.

Залучення до дипломатичних переговорів передбачає активну участь представників країни в міжнародних форумах, конференціях, зустрічах та переговорах з представниками інших країн та міжнародних організацій. Для досягнення високих результатів у цій сфері необхідно мати розвинену систему дипломатичного корпусу, компетентних спеціалістів з аналізу та планування зовнішньополітичної діяльності, а також враховувати особливості міжнародних відносин та політичної ситуації в країнах-учасниках конфлікту.

Лобіювання на міжнародному рівні є іншим важливим інструментом дипломатичних зусиль у захисті економічних інтересів країни. Цей процес передбачає активну комунікацію з представниками інших країн, міжнародних організацій та впливових структур, спрямовану на пояснення позиції України, викладання своїх аргументів та переконання у необхідності підтримки у вирішенні конкретних економічних питань [20].

Спеціальні заходи захисту від наслідків війни є важливою складовою економічної політики країни в умовах збройного протистояння. Ці заходи спрямовані на збереження внутрішнього ринку, захист власних виробників та забезпечення безпеки та якості продукції для споживачів. Так, уряд може надавати фінансову підтримку своїм внутрішнім виробникам через систему субсидій. Ці субсидії можуть бути надані у вигляді фінансової допомоги, податкових пільг, кредитів під сприянням держави або інших форм фінансової підтримки. Це допомагає компенсувати збитки, які можуть виникнути внаслідок зменшення виробництва або збуту через війну, і допомагає виробникам зберегти

конкурентоспроможність. Також, уряд може посилювати контроль за якістю та безпекою продукції, що випускається на внутрішньому ринку, зокрема, підсилювати інспекції, встановлювати обов'язкові стандарти якості та безпеки, а також вживати заходів щодо контролю за виробництвом та реалізацією продукції. Це сприяє забезпеченню безпеки та якості товарів для споживачів та допомагає уникнути поширення неякісної або небезпечної продукції на ринку.

Ці спеціальні заходи допомагають Україні зберегти стабільність на внутрішньому ринку та забезпечити захист своїх економічних інтересів в умовах війни. Вони можуть бути важливими інструментами для підтримки внутрішнього виробництва, безпеки та якості продукції, а також підтримки економічної стійкості країни в періоди конфліктів [21].

Використання тарифів та ввізних квот – це один із ключових інструментів торговельної політики, яким може користуватися Україна для захисту свого внутрішнього ринку від недобросовісної конкуренції з боку імпорту. Тарифи представляють собою митні збори, які стягуються з імпортованих товарів при їх ввезенні на митну територію країни. Ввізні квоти встановлюють максимальний обсяг товарів, які можуть бути ввезені в країну за певний період часу за певними умовами.

Існує низка принципів використання тарифів та ввізних квот для захисту внутрішнього ринку України. До них відносяться:

1. Аналіз конкурентного середовища, коли Україна проводить аналіз ринку, щоб визначити наявність недобросовісної конкуренції та її вплив на внутрішнє виробництво.
2. Розробка та встановлення митних ставок та квот на основі результатів аналізу. Ці ставки можуть бути специфічними (вказані у грошовому еквіваленті за одиницю товару) або адвалорними (виражені у відсотках від вартості товару).
3. Прийняття правових актів, які визначають порядок та умови їх застосування.
4. Моніторинг та контроль ввезення товарів на митну територію країни та контролює дотримання встановлених митних ставок та квот.

5. Аналіз ефективності застосування тарифів та ввізних квот з метою визначення їх впливу на внутрішнє виробництво, економіку та споживачів.

Використання тарифів та ввізних квот дозволяє Україні захищати внутрішнє виробництво від недобросовісної конкуренції та зберігати економічну стабільність країни. Однак важливо пам'ятати, що ці заходи мають бути використані обережно та відповідно до міжнародних зобов'язань України, зокрема, у рамках міжнародних торговельних угод таких як угоди СОТ та угоди про вільну торгівлю з іншими країнами. Збалансоване застосування тарифів та ввізних квот є важливим для забезпечення конкурентоспроможності внутрішнього виробництва та забезпечення доступу до ринків зовнішньої торгівлі. Такий підхід сприяє збереженню стійкого економічного розвитку та підтримці позицій України в міжнародному торговельному співтоваристві [22].

Висновки наведеного аналізу свідчать про те, що Україна має належні можливості для захисту своїх економічних інтересів в системі СОТ за допомогою різноманітних інструментів та механізмів. Використання дипломатичних зусиль, механізмів розгляду спорів, тарифів та ввізних квот є важливими компонентами стратегії України в рамках міжнародної торгівлі. Ці інструменти дозволяють країні ефективно реагувати на торгові суперечки, захищати внутрішнє виробництво та забезпечувати стабільність на внутрішньому ринку.

Застосування зазначених інструментів має бути обґрунтованим і здійснюватися відповідно до міжнародних зобов'язань України перед СОТ та іншими країнами. Крім того, важливо постійно аналізувати ефективність застосування цих заходів та враховувати їхні можливі наслідки на розвиток економіки країни. Правильне та збалансоване використання інструментів торговельної політики допоможе Україні зберегти свої економічні інтереси та зміцнити своє місце на міжнародній арені.

ВИСНОВКИ

Отже, з проведеного дослідження можна зробити наступні висновки:

1. Світова організація торгівлі (СОТ) – це міжнародна організація, яка почала діяти 1 січня 1995 року задля лібералізації міжнародної торгівлі та регулювання торгово-політичних відносин країн-членів. Світова Торговельна Організація (СОТ) виконує кілька ключових функцій для забезпечення ефективного функціонування світової торгівлі. По-перше, вона сприяє виконанню та реалізації торговельних угод, включаючи багатосторонні угоди та рамки, і забезпечує майданчик для переговорів між членами організації. Крім того, СОТ адмініструє механізми вирішення торговельних спорів та огляду торговельної політики, що сприяє вирішенню конфліктів та відкритості у торгівлі. Не менш важливою функцією є співробітництво з іншими міжнародними організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд і Міжнародний банк реконструкції та розвитку, для забезпечення узгодженості глобальної економічної політики. Таким чином, СОТ виконує різноманітні функції, спрямовані на підтримку вільної, справедливої та відкритої міжнародної торгівлі.

2. Світова організація торгівлі (СОТ) відіграє ключову роль у регулюванні міжнародних торговельно-економічних відносин. Її значення полягає в забезпеченні стабільності та прозорості на світовому ринку шляхом створення правової основи для міжнародної торгівлі. СОТ сприяє зменшенню торговельних бар'єрів, захисту інтелектуальної власності, а також розробці правил для розв'язання торговельних суперечок між країнами-членами. Ця організація забезпечує всім учасникам рівні умови конкуренції та сприяє ефективному вирішенню торговельних суперечок шляхом об'єктивного механізму врегулювання спорів. В цілому, СОТ відіграє важливу роль у підтримці світової економіки та сприяє зміцненню відкритих, стабільних та прозорих міжнародних торговельних відносин.

3. Принципи та методи регулювання міжнародної торгівлі в межах СОТ є ключовими елементами міжнародного торговельного порядку, спрямованими на створення відкритої, справедливої та прозорої торговельної системи між країнами-членами. Принципи недискримінації, взаємності, зобов'язання та запобіжних заходів, а також різноманітні методи регулювання, такі як тарифне та нетарифне регулювання, угоди про вільну торгівлю, механізми вирішення торговельних суперечок та інші, забезпечують ефективне функціонування міжнародної торгівлі, сприяють економічному зростанню та розвитку країн-членів, а також сприяють підтримці стабільності у світовій економіці. Розуміння та дотримання цих правил та методів є важливими для забезпечення рівних умов для всіх учасників міжнародної торгівлі та сприяють досягненню загальних цілей економічного зростання та стійкого розвитку національних економік.

4. Вступ України до СОТ відіграв важливу роль у її зовнішньоекономічних відносинах. Цей процес, який тривав 14 років, включав укладення угод з доступом до ринків та гармонізацію законодавства, що сприяло покращенню умов для міжнародної торгівлі та привертанню інвестицій. Переговори у 2005–2007 роках були особливо успішними, а вступ до СОТ у 2008 році відкрив двері до переговорів щодо зони вільної торгівлі з ЄС та іншими організаціями. Членство в СОТ стало важливим кроком для формування привабливого іміджу країни на міжнародній арені та сприяло розвитку ділового середовища, сприятливого для економічного зростання.

5. Членство України в СОТ відкриває широкі можливості для розвитку торгівлі та економіки. Активна участь у профільних органах допомагає вирішувати проблеми та захищати національні інтереси. Це також дає доступ до нових ринків, сприяє обміну досвідом та підвищенню конкурентоспроможності. Членство в СОТ сприяє розширенню експортних можливостей та захисту національних інтересів, що сприяє економічному зростанню та розвитку міжнародних партнерств.

6. Участь України в СОТ відзначається значними економічними перевагами та можливостями. Це членство сприяє розвитку торгівлі, створює сприятливі умови для розвитку економіки країни та забезпечує захист національних інтересів на

міжнародному рівні. Приєднання до СОТ відкриває перед українськими підприємствами доступ до нових ринків, сприяє зниженню торговельних бар'єрів і сприяє розвитку міжнародної торгівлі. Важливою складовою членства в СОТ є можливість використання механізмів урегулювання торговельних суперечок, що дозволяє ефективно вирішувати торгові конфлікти та зміцнювати позицію України на світовому ринку. В цілому, членство України в СОТ виявляється значущим чинником, що сприяє зміцненню та розвитку економіки країни в умовах глобалізації та міжнародного торговельного співробітництва.

7. Участь в СОТ під час війни має свої складнощі, але також відкриває можливості для міжнародної підтримки та захисту національних інтересів. Використання міжнародних стандартів може підвищити конкурентоспроможність та стимулювати економічний розвиток. Для України важливо ефективно використовувати ці можливості для подолання викликів та забезпечення майбутнього розвитку. Наразі міжнародна економічна інтеграція грає ключову роль для України, особливо у контексті її економічного розвитку та міжнародних відносин в умовах глобалізації. У 2022 році експорт зменшився на 35,1% через російське вторгнення, але угоди з Чорногорією та ЄС виявилися успішними. Угода з ОАЕ сприятиме подальшому розвитку. Після російського вторгнення, міжнародна торгівля України зазнала серйозних змін, особливо через політичні конфлікти з Польщею. Вирішення таких проблем потребує балансування політичних і правових підходів, але наразі пріоритет надається політичним рішенням.

8. Україна може успішно захищати свої економічні інтереси в системі СОТ через використання різних інструментів, таких як дипломатичні зусилля, механізми розгляду спорів, тарифи та ввізні квоти. Важливо обґрунтовувати та аналізувати ефективність цих заходів для забезпечення стабільності та розвитку економіки країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Батрименко В. Світова організація торгівлі. Політична енциклопедія. Редкол.: Ю. Левенець (голова), Ю. Шаповал (заст. голови) та ін. К.: Парламентське видавництво, 2011. 808 с.
2. Бойко Д. О. Роль світової організації торгівлі (СОТ) у регулюванні процесу міжнародної торгівлі та вирішення спорів. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 3. 2020. С. 446–449.
3. Бугрій М. Г. Участь України в СОТ: геоекономічний погляд на здобутки та перспективи. *Стратегічні пріоритети*. 2011. № 2 (19). С. 91–97.
4. Воронкова А. Е., Єрохіна Л. В., Рябенко Л. І. Міжнародні економічні організації: навчальний посібник. К.: ВД «Професіонал», 2006. 352 с.
5. Галузевий вплив членства України в СОТ. Інститут економічних досліджень та політичних консультацій. Київ, 2015. 122 с.
6. Гапак Н., Іжик Н. Міжнародна економічна інтеграція України в умовах війни. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2023. № 2 (31). С. 195–205.
7. Грищенко І. М., Гончаров Ю. В. Ретроспективний аналіз впливу вступу України до СОТ на ринок продукції легкої промисловості. *Актуальні проблеми економіки*. 2013. № 1. С. 58–70.
8. Довгань В. Механізм врегулювання суперечок в рамках СОТ та огляд торгової політики України : підручник. Львів : Панорама, 2016. 320 с.
9. Доусон Л. Р. та інші. Комерційна дипломатія: торговельна політика і право: Навч. посібник. Львів: Астролябія, 2005. 520 с.
10. Князь С. В. Торговельне підприємництво: механізм розвитку і фінансової підтримки: монографія. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2015. 724 с.
11. Кривонос К. Україна і СОТ: торгові зобов'язання та попередні результати. *Пропозиція*. 2013. №3. С. 48–51.

12. Мартинов А. Ю. Світова організація торгівлі. Енциклопедія історії України: у 10 т. / редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.; Інститут історії України НАН України. К.: Наукова думка, 2012. Т. 9. С. 478.
13. Мельнічук Л. В., Мартиненко М. О., Вінник І. В. Стратегічні напрями державного регулювання торговельної діяльності в Україні. *Економічний простір*. 2020. № 163. С. 46–50.
14. Осика С. Г., Пятницький В. Т. Світова організація торгівлі. 3-є вид., перероб. та допов. К.: «К. І. С.», 2005. 514 с.
15. Ходанич Х. Сутність та функції міжнародних організацій у сучасних міжнародних відносинах. *Геополітика України: історія і сучасність*: зб. наук. пр. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2018. Вип. 1 (20). С. 253–263.
16. Аністратенко Н. В., Мальченко А. В. Роль СОТ в розвитку торговельних взаємозв'язків між країнами в глобальній економіці. *Ефективна економіка*. 2019. № 11: веб-сайт. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7408> (дата звернення: 10.05.2024).
17. Данилишин Б. Вступ до СОТ – це не свято, а постійний переговорний процес: веб-сайт. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24984675.html> (дата звернення: 12.05.2024).
18. Іваницька О. М. Роль СОТ в регулюванні світової торгівлі товарами та послугами: веб-сайт. URL: https://ktpu.kpi.ua/wp-content/uploads/2016/02/Rol-SOT_2.pdf (дата звернення: 12.05.2024).
19. Патика Н. І. Світова організація торгівлі (СОТ) та розвиток економік країн-нових членів: веб-сайт. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/4_2012/9.pdf (дата звернення: 10.05.2024).
20. Обіход Т. В. Головні засади економіки України в умовах воєнного стану. Проблеми сучасних трансформацій. Сер.: економіка та управління. 2022. №1 (4): веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.54929/2786-5738-2022-4-03-02> (дата звернення: 15.05.2024).
21. Скрипник С., Процевят О., Воронова, О. Особливості регулювання зовнішньоекономічної діяльності в умовах воєнного стану. Економіка та

суспільство. 2022. №38: веб-сайт. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-47> (дата звернення: 15.05.2024).

22. Омельченко О. Огляд ключових змін, які впливатимуть на практику міжнародної торгівлі у 2024 році: веб-сайт. URL: <https://yur-gazeta.com/dumka-eksperta/oglyad-klyuchovih-zmin-yaki-vplivatimut-na-praktiku-mizhnarodnoyi-torgivli-u-2024-roci.html> (дата звернення: 14.05.2024).

23. Микольська Н. Перші 10 років у СОТ: як Україна використовує інструменти організації: веб-сайт. URL: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/05/16/7081783/> (дата звернення: 13.05.2024).

24. Світова організація торгівлі: веб-сайт. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/> (дата звернення: 12.05.2024).

25. Тарасовський Ю., Блінов О. Історична подія. Україна та ОАЕ наблизилися до угоди про всеохопне економічне партнерство: веб-сайт. URL: <https://forbes.ua/news/istorichna-podiya-ukraina-ta-oae-nablizilisya-do-pidpisannya-ugodi-pro-vseokhopne-ekonomichne-partnerstvo-29042024-20853> (дата звернення: 14.05.2024).

26. Чи були переваги від СОТ?: веб-сайт. URL: http://www.bbc.co.uk/ukrainian/press_review/2013/05/130523_ukr_press2305.shtm (дата звернення: 12.05.2024).

27. Яцків Я. О., Корнієнко В. О. Світова організація торгівлі (СОТ): основні принципи діяльності, члени СОТ правова база та функції. *Вінницький національний технічний університет*. 2020: веб-сайт. URL: <https://ir.lib.vntu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/29853/%D0%AF%D1%86%D0%BA%D1%96%D0%B2.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 10.05.2024).

28. Barnor Ch., Adu-Twumwaahb D., Osei Prince Henry. The Role and Functions of the International Trade Organization (ITO) and the World Trade Organization (WTO): The Major Differences and Similarities. *International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR)*. 2015. Vol. 24. № 6. Pp 92–101.

29. Herbert E. The role of world trade organisation in international trade and investmen. *Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence*. №11 (1). 2020. Pp. 47–55.

30. Jackson John H. The World Trading System: Law and Policy of International Economic Relations. MIT Press, 2017. 454 p.

31. Karlas J., Michal P. Supply of Policy Information in the World Trade Organization: Cross-National Compliance with One-Time and Regular Notification Obligations, 1995–2014. *World Trade Review*. №19.1. 2020. Pp. 30–50.

32. Makhinova A., Sandul O. WTO reactionto Russian-Ukrainian war: веб-сайт. URL: <https://sk.ua/wto-reaction-to-russian-ukrainian-war/> (дата звернення: 13.05.2024).

33. Us I. Particular aspects of the WTO mechanisms application to protect the national economic interests of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2016. Vol. 2. № 2. Pp. 163–170.

34. What is the WTO. World Trade Organization: веб-сайт. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm (дата звернення: 10.05.2020)

35.The Law and Policy of the World Trade Organization" by Peter Van den Bossche: веб-сайт. URL: <https://hoclv.com/wp-content/uploads/2017/02/Van-den-Bossche-and-Zdouc-The-Law-and-Policy-of-the-World-Trade-Organization.pdf>

36.The Role of Developing Countries in WTO/GATT Negotiations" by Gary P. Sampson: веб-сайт. URL: https://archive.unu.edu/unupress/sample-chapters/developing_countries_and_the_WTO_web.pdf

37.The WTO Agreement on Trade Facilitation: An Introduction" by World Trade Organization: веб-сайт. URL: <http://archive.ipu.org/splz-e/wto-forum15/tfa.pdf>

ДОДАТКИ

ДОДАТОК А

Огляд зарубіжної літератури

1. Barnor Ch., Adu-Twumwaahb D., Osei Prince Henry. The Role and Functions of the International Trade Organization (ITO) and the World Trade Organization (WTO): The Major Differences and Similarities. International Journal of Sciences: Basic and Applied Research (IJSBAR). 2015. Vol. 24. № 6. Pp 92–101.

This article may be relevant to your thesis as it conducts a comparative analysis of two international organizations that impact global trade: the International Trade Organization (ITO) and the World Trade Organization (WTO). The authors likely begin with defining and providing a brief historical overview of the ITO and WTO. They will likely compare their roles and functions, including: Facilitating the liberalization of international trade; Ensuring the enforcement of trade agreements; Adjudicating trade disputes; Cooperating with other international organizations.

The authors may also discuss key differences between the ITO and WTO, such as: The ITO was never fully realized, whereas the WTO is a functioning organization.; The ITO had more ambitious goals than the WTO. The article may conclude by summarizing how comparing the ITO and WTO helps to better understand the evolution of the international trading order.

2. Herbert E. The role of world trade organisation in international trade and investmen. Nnamdi Azikiwe University Journal of International Law and Jurisprudence. №11 (1). 2020. Pp. 47–55.

This article may be relevant to your thesis as it discusses the role of the World Trade Organization (WTO) in international trade and investment. The WTO is an important organization for Ukraine, as it has been a member since 2008. The article may provide insights into how the WTO has impacted Ukraine's economy.

Expected content of the article: The author likely begins by defining the WTO and explaining its purpose; The author may then discuss the WTO's principles, such as free trade, non-discrimination, and transparency; The author may also discuss the WTO's rules, which cover a wide range of topics, including tariffs, subsidies, and intellectual property; The author may then discuss the WTO's dispute settlement mechanism, which allows countries to resolve trade disputes; Finally, the author may discuss the WTO's role in promoting investment.

Limitations: This article may not focus specifically on Ukraine's experience with the WTO. You may need to consult other sources to find information about this topic.

3. Jackson John H. The World Trading System: Law and Policy of International Economic Relations. MIT Press, 2017. 454 p.

John H. Jackson's seminal work, "The World Trading System: Law and Policy of International Economic Relations," published by MIT Press in 2017, stands as a cornerstone in the field of international trade law and policy. The book provides a thorough examination of the evolution of the world trading system, tracing its historical origins and analyzing the key developments that have shaped its contemporary structure. Jackson adeptly navigates through the labyrinth of trade agreements, treaties, and negotiations, elucidating the underlying legal and policy frameworks that underpin the functioning of the international trading regime.

Moreover, Jackson provides a comprehensive overview of the institutional architecture of the world trading system, with a particular focus on the World Trade Organization (WTO) and its role in regulating international trade relations. Through meticulous examination, he explores the functions, powers, and limitations of the WTO, shedding light on its significance as a forum for dispute resolution and a platform for multilateral trade negotiations.

Additionally, the book delves into key issues and challenges facing the world trading system, ranging from trade liberalization and market access to intellectual property rights and environmental concerns. Jackson critically evaluates the effectiveness of existing trade policies and mechanisms in addressing these challenges, while also proposing insightful recommendations for reform and improvement.

In conclusion, "The World Trading System" by John H. Jackson stands as a seminal contribution to the literature on international trade law and policy. Through its rigorous analysis, interdisciplinary approach, and insightful commentary, the book offers a comprehensive understanding of the complexities and dynamics of the global trading system, making it an indispensable resource for scholars, policymakers, and practitioners alike.

4. Karlas J., Michal P. Supply of Policy Information in the World Trade Organization: Cross-National Compliance with One-Time and Regular Notification Obligations, 1995–2014. World Trade Review. №19.1. 2020. Pp. 30–50.

In their article published in the World Trade Review in 2020, J. Karlas and P. Michal delve into the crucial aspect of policy information supply within the World Trade Organization (WTO). Titled "Supply of Policy Information in the World Trade Organization: Cross-National Compliance with One-Time and Regular Notification Obligations, 1995–2014," the study offers a meticulous analysis of cross-national compliance with notification obligations over a significant period from 1995 to 2014.

The authors focus on the obligations of member states to provide timely and accurate information to the WTO regarding their trade policies and regulations. Through empirical analysis, Karlas and Michal evaluate the extent to which countries adhere to their notification obligations, both on a one-time basis and through regular updates. By examining compliance patterns over almost two decades, the study provides valuable insights into the dynamics of policy information supply within the WTO framework.

Moreover, the study sheds light on the implications of varying compliance levels for the functioning of the WTO and the broader international trading system. By highlighting the importance of transparency and information-sharing in promoting fair and efficient trade relations, Karlas and Michal underscore the significance of compliance with notification obligations in enhancing the credibility and effectiveness of the WTO regime.

5. Makhinova A., Sandul O. WTO reaction to Russian-Ukrainian war: веб-сайт. URL: <https://sk.ua/wto-reaction-to-russian-ukrainian-war/> (дата звернення: 13.05.2024)

A. Makhinova and O. Sandul offer a timely examination of the World Trade Organization's (WTO) reaction to the Russian-Ukrainian war in their web-based article. Published on the website sk.ua and accessed on May 13, 2024, the study provides valuable insights into the trade implications of the ongoing conflict between Russia and Ukraine.

The authors analyze the WTO's response to the geopolitical tensions between the two neighboring countries, focusing on the trade-related measures adopted by both parties and the broader implications for international trade governance. Through a meticulous review of official statements, policy documents, and trade statistics, Makhinova and Sandul elucidate the multifaceted dynamics of the conflict and its impact on global trade relations.

One of the key findings of the analysis is the prevalence of trade restrictions and barriers imposed by both Russia and Ukraine in response to the conflict. The authors examine the nature and scope of these measures, ranging from tariffs and export controls to import bans and sanctions, and assess their compliance with WTO rules and principles.

Furthermore, the authors explore the broader implications of the Russian-Ukrainian conflict for the global trading system, including its impact on regional integration initiatives, supply chains, and investment flows. By analyzing the ripple effects of the conflict on neighboring countries and trading partners, Makhinova and Sandul underscore the interconnected nature of contemporary trade relations and the importance of multilateral cooperation in addressing geopolitical challenges.

6. Us I. Particular aspects of the WTO mechanisms application to protect the national economic interests of Ukraine. *Baltic Journal of Economic Studies*. 2016. Vol. 2. № 2. Pp. 163–170.

In the *Baltic Journal of Economic Studies*, Volume 2, Issue 2, of 2016, Us I. offers a detailed examination of the World Trade Organization (WTO) mechanisms as they pertain to safeguarding the national economic interests of Ukraine. The article, titled "Particular Aspects of the WTO Mechanisms Application to Protect the National Economic Interests of Ukraine," delves into the intricacies of Ukraine's engagement with the WTO and the strategies it employs to protect its economic interests within the framework of international trade law.

Us I. begins by providing a comprehensive overview of Ukraine's accession to the WTO and the commitments it undertook as a member state. By contextualizing Ukraine's position within the global trading system, the article lays the foundation for a deeper exploration of the specific challenges and opportunities facing the country in its trade relations with other WTO members.

One of the key contributions of the article is its analysis of the WTO mechanisms available to Ukraine for safeguarding its national economic interests. Us I. meticulously examines various trade remedies, dispute settlement procedures, and negotiation strategies that Ukraine can leverage to address trade disputes, protect domestic industries, and promote fair competition in international markets.

In conclusion, "Particular Aspects of the WTO Mechanisms Application to Protect the National Economic Interests of Ukraine" by Us I. provides a comprehensive analysis of Ukraine's engagement with the WTO and its efforts to safeguard its economic interests in the global trading system. By examining the specific challenges and opportunities facing Ukraine, the article offers valuable insights for policymakers, academics, and practitioners interested in the intersection of trade policy and economic development in Ukraine and beyond.

7. What is the WTO. World Trade Organization: веб-сайт. URL: https://www.wto.org/english/thewto_e/whatis_e/whatis_e.htm (дата звернення: 10.05.2020)

The World Trade Organization (WTO) serves as a cornerstone of the global trading system, facilitating international commerce and fostering economic cooperation among its member states. The article "What is the WTO," published on the official WTO website and accessed on May 10, 2020, provides a comprehensive overview of the organization's structure, functions, and objectives.

The article begins by outlining the fundamental principles upon which the WTO is based, including non-discrimination, reciprocity, and transparency. It explains how the WTO functions as a forum for negotiating trade agreements, resolving disputes, and monitoring the implementation of its rules and regulations.

One of the key features highlighted in the article is the role of the WTO in promoting open and predictable international trade relations. By establishing a set of rules and disciplines governing trade policies and practices, the WTO aims to reduce barriers to trade, facilitate market access, and promote a level playing field for all member states.

8. The Law and Policy of the World Trade Organization" by Peter Van den Bossche: веб-сайт. URL: <https://hoclv.com/wp-content/uploads/2017/02/Van-den-Bossche-and-Zdouc-The-Law-and-Policy-of-the-World-Trade-Organization.pdf>

The book begins with an insightful overview of the historical context and institutional structure of the WTO, providing readers with a foundational understanding of the organization's evolution and mandate. Van den Bossche meticulously navigates through the intricate web of WTO agreements, principles, and dispute settlement mechanisms, elucidating the complex interplay between international law, economics, and politics in the realm of global trade governance.

One of the key strengths of the book lies in its interdisciplinary approach, which seamlessly integrates legal analysis with economic theory and policy considerations. Van den Bossche skillfully examines the substantive and procedural aspects of WTO law, addressing a wide range of topics including trade liberalization, tariff negotiations, intellectual property rights, and environmental protection.

Furthermore, the book critically evaluates the effectiveness of the WTO in promoting development, fostering economic cooperation, and resolving trade disputes among its diverse membership. Van den Bossche examines the organization's impact on different stakeholders, including developed and developing countries, and assesses its potential to address inequities and promote inclusive growth in the global trading system.

9. The Role of Developing Countries in WTO/GATT Negotiations" by Gary P. Sampson: веб-сайт. URL: https://archive.unu.edu/unupress/sample-chapters/developing_countries_and_the_WTO_web.pdf

Gary P. Sampson's work, "The Role of Developing Countries in WTO/GATT Negotiations," provides a profound exploration into the dynamics of participation and influence of developing nations in negotiations within the World Trade Organization

(WTO) and its predecessor, the General Agreement on Tariffs and Trade (GATT). Published as a web-based document, this publication offers valuable insights into the evolving role of developing countries in shaping the rules and outcomes of international trade agreements.

The document begins by contextualizing the historical backdrop of GATT and subsequently the WTO, elucidating the evolving nature of global trade negotiations and the increasing involvement of developing countries in these processes. Sampson meticulously analyzes the challenges and opportunities faced by developing nations in asserting their interests and priorities in trade negotiations, particularly in the face of asymmetries in economic power and institutional capacity.

One of the key contributions of Sampson's work is its examination of the strategies employed by developing countries to enhance their bargaining power and influence within the WTO/GATT framework. Through case studies and empirical analysis, the document highlights the diverse approaches adopted by developing nations, ranging from coalition-building and strategic alliances to capacity-building initiatives and technical assistance programs.

In conclusion, "The Role of Developing Countries in WTO/GATT Negotiations" by Gary P. Sampson provides a comprehensive analysis of the challenges and opportunities faced by developing countries in the realm of international trade negotiations. Through its rigorous analysis and policy recommendations, the document offers valuable insights for policymakers, scholars, and practitioners interested in advancing the interests of developing nations within the WTO/GATT framework.

10. The WTO Agreement on Trade Facilitation: An Introduction" by World Trade Organization: веб-сайт. URL: <http://archive.ipu.org/splz-e/wto-forum15/tfa.pdf>

"The WTO Agreement on Trade Facilitation: An Introduction" published by the World Trade Organization (WTO) provides a comprehensive overview of the Trade Facilitation Agreement (TFA), a landmark multilateral agreement aimed at streamlining customs procedures and facilitating cross-border trade.

The introduction begins by contextualizing the significance of trade facilitation in the context of global trade, highlighting its role in reducing transaction costs, enhancing efficiency, and promoting economic development. It elucidates the rationale behind the TFA and its potential to stimulate economic growth by simplifying and harmonizing customs procedures, expediting the movement of goods, and facilitating trade transactions.

One of the key features of the document is its exploration of the core provisions of the TFA and their implications for WTO members. Through clear and concise explanations, the document delineates the various articles and annexes of the TFA, covering areas such as transparency, customs cooperation, and border agency coordination. It elucidates the obligations and commitments of member states under the agreement, as well as the mechanisms for implementation and monitoring.

Moreover, the document delves into the process of ratification and implementation of the TFA by WTO members, highlighting the challenges and opportunities associated with its adoption. It provides insights into the technical assistance and capacity-building initiatives offered by the WTO to support developing and least-developed countries in implementing the TFA and maximizing its benefits.

Annotation

This annotation provides an overview of the bachelor's thesis titled "The Effectiveness of Ukraine's Collaboration with the World Trade Organization (WTO)" completed in 2024. The study delves into the essence and functions of the WTO, its role in regulating international trade relations, principles and methods of trade regulation, key stages of Ukraine's relations with the WTO, and the evaluation of economic impacts stemming from Ukraine's WTO membership.

The research's objective is to conduct a detailed analysis of Ukraine's interaction with the WTO in the context of geopolitical and economic challenges, particularly the Russian-Ukrainian war. It seeks to evaluate the effectiveness of Ukraine's collaboration with the WTO in light of these challenges.

The practical significance of the study lies in the assessment of Ukraine's cooperation with the WTO. It aims to determine the extent to which Ukraine leverages the opportunities provided by WTO membership. This includes analyzing indicators such as trade volumes, investments, foreign direct investment, and the level of economic growth. It is anticipated that the findings of this research will have significant practical implications for Ukraine's collaboration with the WTO. The results can be utilized to formulate policies aimed at optimizing Ukraine's utilization of WTO membership opportunities and raising awareness about the organization's importance for the Ukrainian economy.

Короткий звіт за результатами перевірки кваліфікаційної роботи
антиплагіатною інтернет-системою Unicheck

Ім'я користувача:
Доцент кафедри європейської економіки і бізнесу Л...

ID перевірки:
1016311851

Дата перевірки:
02.06.2024 21:06:21 EEST

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
02.06.2024 21:29:46 EEST

ID користувача:
100005726

Назва документа: Давіденко_Тимур_Ефективність_співробітництва_України_із_COT

Кількість сторінок: 62 Кількість слів: 14434 Кількість символів: 113311 Розмір файлу: 364.61 KB ID файлу: 1016108731

17.4%
Схожість

Найбільша схожість: 3.91% з Інтернет-джерелом (<https://lib.intu.edu.ua/sites/default/files/2023-09/%D0%9D%D0%90%DC>)

15.1% Джерела з Інтернету

398

Сторінка 64

11.9% Джерела з Бібліотеки

438

Сторінка 69

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0%
Вилучень

Немає вилучених джерел

Експортні та імпорتنі позиції України в зонах вільної торгівлі

Країна	Рік підписання угоди	Основні експортні позиції	Основні імпорتنі позиції	Особливості на нинішній час
Грузія	1996	Фармацевтична продукція; реактори, котли машини; тютюн	Алкогільні і безалкогольні напої та оцет; паливо-мінеральні; нафта, продукти її перегонки; овочі	Використання ідентичних правил походження товарів у двосторонній торгівлі
Македонія	2001	Чорні метали; жири та олії; інші вироби з недорогоцінних металів	Фармацевтична продукція, електричні машини і устаткування, тютюнова сировина, овочі	
Чорногорія	2013	М'ясо та їстівні субпродукти; їстівні плоди та горіхи; жири та олії.	Порох і вибухові речовини; товари, придбані в портах; алкогольні та безалкогольні напої та оцет; літальні апарати; сіль, сірка	Скасування імпорتنих мит до нуля.
ЄС	2016	Зернові культури; жири та олії; чорні метали.	Обладнання, машини та інші товари з високим ступенем обробки	Тимчасова лібералізація торгівлі на період з 4.06.2022 по 5.06.2023
Канада	2017	Чорні метали; жири та олії; засоби наземного транспорту	Риби і ракоподібні; транспортні засоби; устаткування; фармацевтична продукція; літальні апарати	У травні 2022 року оголошено про скасування всіх ввізних мит і тарифних квот на українську продукцію як спосіб підтримки України